

zajęła się organizacją kursów w określonych zakresach na poziomie średnim. Wymienić tu można 2 kursy instruktażowe dla energetyków z dużych zakładów przemysłowych użytkujących gaz — w sprawie racjonalnej gospodarki gazem (w 1954 r. w Katowicach, kurs w zakresie prawidłowego oczyszczania gazu 1958 r., kursy dla laborantów chemicznych przez szereg lat organizowane w Łodzi w porozumieniu z MGK i tym podobne).

Organizowaniu kursów towarzyszyła akcja wydawania skryptów pomocniczych, co było specjalnie ważne w okresie początkowym wobec niedostatku literatury fachowej.

Akcja dokształcania polegała na organizowaniu kursokonferencji i zebrań odczytowych, jak np. cykl kursokonferencji w 1955 r. w Ostródzie, Giżycku, Bartoszycach, Braniewie i Mrągowie dla kierownictwa małych gazowni, zorganizowany w celu przedyskutowania aktualnych trudności i znalezienia odpowiednich rozwiązań. Podobny charakter miały zebrania odczytowe organizowane przez sekcje oddziałowe lub koła zakładowe, poświęcone konkretnym problemom z udzieleniem wskazówek co do rozwiązań lub podaniem informacji o usprawnieniach. Na uwagę zasługuje tu akcja odczytowa z początku lat pięćdziesiątych. Sekcja Główna gromadziła i rozpowszechniała cenniejsze materiały z odczytów.

Obok organizowania kursów i odczytów, które można określić jako stałą działalność Sekcji Gazowniczych i kół zakładowych, należy podkreślić wkład pracy Sekcji Głównej w organizację pomocy dla kolegów przygotowujących się do egzaminu na stopień inżyniera w trybie ustawy z 1949 r. regulującej tę sprawę.

W pierwszej fazie organizacji tej pomocy Sekcja zleciła opracowanie niektórych tematów gazowniczych w postaci odpowiednich skryptów.

W 1951 r. wydano następujące opracowania:

1. Kobos W., Wyżnikiewicz J.: Technologia gazownictwa.
2. Gołaszewski T., Wyżnikiewicz J.: Rozprowadzanie gazu.
3. Szpakowska J.: Podstawowe wiadomości z chemii i analizy gazów.
4. Karbowski J.: Produkty uboczne.
5. Kowalski J.: Maszynoznawstwo w przemyśle gazowniczym.

W następnej fazie zorganizowano kurs korespondencyjny na poziomie wyższym, który miał miejsce w 1954 r. Dla ułatwienia pracy słuchaczom kursu dokonano wyboru istniejących podręczników i wydawnictw i przygotowano 6 skryptów — komentarzy:

1. Kobos W.: Ogólna technologia paliw i gospodarka cieplna w gazownictwie.
2. Obidowicz L.: Magazynowanie i rozprowadzanie gazu.
3. Kielkiewicz R.: Chemia węgla dla gazowników.
4. Kielkiewicz R.: Gazownictwo (Gaz ziemny).
5. Szpakowska J.: Podstawy technologii chemicznej dla gazowników.
6. Szpakowska J.: Analizy chemiczne w gazownictwie.

Kandydaci zgłaszający się na kurs podlegali ścisłej kontroli kwalifikacji zgodnie z wymaganiami wzmiankowanej wyżej ustawy. Kurs trwał około roku, słuchaczy było 41. Konsultantami przedmiotów fachowych byli członkowie Zrzeszenia.

Drugą sprawą specjalną było zagadnienie przeprowadzenia weryfikacji kwalifikacji załóg zgodnie z wymienioną ustawą.

Sekcja Główna przygotowała w 1966 r. ramowy program szkolenia przygotowawczego do egzaminów kwalifikacyjnych, lecz nie podjęła się realizacji ze względu

na skromne możliwości własne. Po uruchomieniu obecnie tworzonego w ramach PZITS Ośrodka Szkolenia przeprowadzenie tej akcji stanie się możliwe.

Na specjalną uwagę zasługuje działalność Sekcji Gazowniczej, zmierzająca do stworzenia możliwości specjalizacji w zakresie gazownictwa na wyższych uczelniach. Rozwijający się przemysł gazowniczy potrzebował i potrzebuje coraz liczniejszej wyspecjalizowanej kadry inżynierskiej. Programy wyższych uczelni technicznych obejmowały tylko zagadnienia produkcji klasycznej na wydziale chemicznym Politechniki Śląskiej. Brak było przede wszystkim hydromechaników dla coraz bardziej rozwijającego się rozprządzania gazu. Sprawę tę podkreśliła uchwała Zjazdu PZITS w 1958 r. w Warszawie. W 1960 r. opracowano i złożono memoriał do Ministerstwa Szkół Wyższych o umożliwienie wyżej podanej specjalizacji na wydziałach mechanicznych politechnik. Memoriał ten nie został uwzględniony, przy czym jako główny powód podano brak samodzielnych pracowników nauki w zakresie gazownictwa oraz niesprecyzowany program kształcenia. Wobec niepowodzenia tej akcji w skali ogólnokrajowej, zwrócono się bezpośrednio do Politechniki Warszawskiej, gdzie powstała specjalizacja w zakresie budowy i eksploatacji urządzeń przesyłowych gazu na Wydziale Inżynierii Sanitarnej i Wodnej. Jednym z wykładowców został kol. J. Kłosiński. Ponadto zostało zorganizowane dwuletnie studium podyplomowe również na Politechnice Warszawskiej dla inżynierów zatrudnionych w gazownictwie w tej samej specjalizacji.

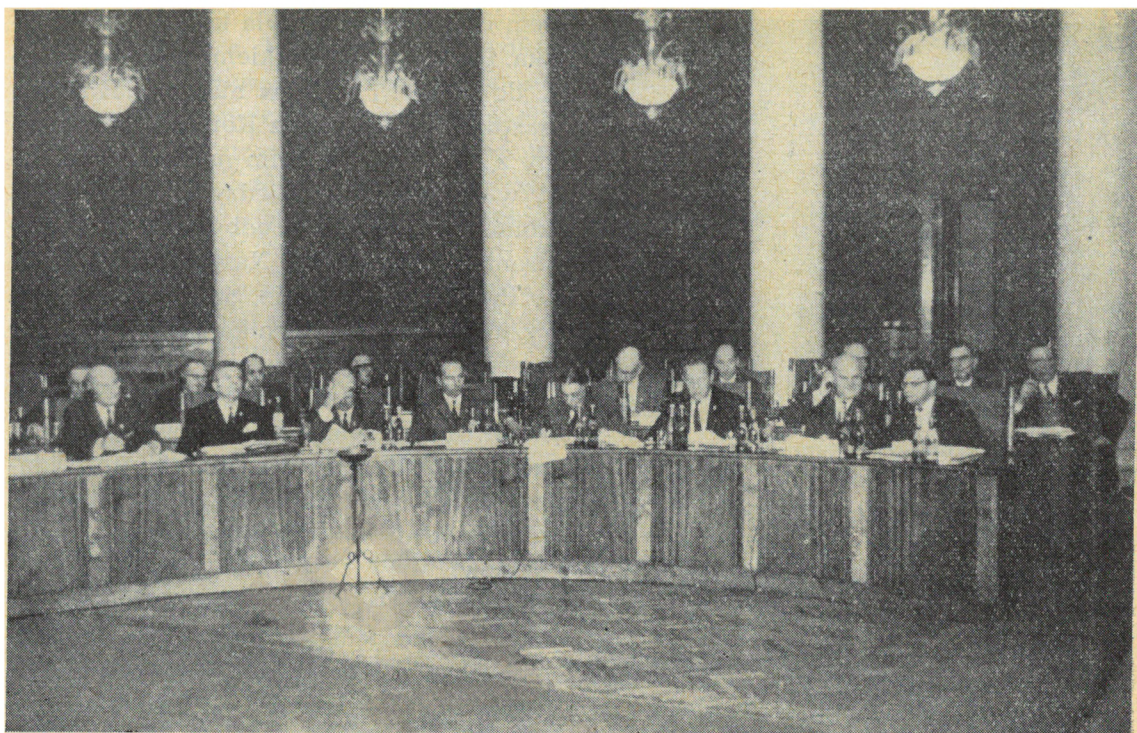
Dzięki tym osiągnięciom przemysł gazowniczy może liczyć na pewien dopływ specjalistów, jednakże zapewnienie dostatecznej kadry inżynierskiej wymagać będzie dalszych starań.

Współpraca z zagranicą

Już w latach czterdziestych Główna Sekcja Gazownicza zapoczątkowała współpracę z Czechosłowackim Stowarzyszeniem Gazowników. Po początkowej wymianie pism nastąpiły kontakty bezpośrednie. Prezes Czech. Stow. Gazown. — inż. Riedl brał udział w Zjeździe PZGWTS w Łodzi 1948 r., natomiast nasi przedstawiciele (ówczesny prezes PZGWTS inż. E. Filipowski i mgr S. Borkowski) uczestniczyli w zjeździe czechosłowackim w 1949 r.

Jednocześnie na terenie Czechosłowacji odbyli kilkumiesięczne praktyki kol. kol. L. Borkowski, F. Głogowiec i Milczewski, a w Polsce ze strony czechosłowackiej kol. Odechnal, Starek, Hornaszek i Stransky.

W tym samym roku prezes Filipowski reprezentował gazowników polskich na IV Międzynarodowym Kongresie Przemysłu Gazowniczego w Londynie. W następnych latach współpraca z zagranicą ograniczała się do sporadycznych kontaktów. W marcu 1954 r. członkowie Sekcji brali udział w konferencji naukowo-technicznej w Lipsku zorganizowanej przez Kammer der Technik D.D.R. w 1955 r. miały miejsce pewne kontakty ze stowarzyszeniem austrackim. W 1956 r. wysłano delegację w składzie: kol. kol. A. Epsztein, W. Kołodziej, J. Wyżnikiewicz, do Paryża na Kongres Gazowników Francuskich. W następnym kongresie francuskim w 1957 r. w Bordeaux brała udział z ramienia PZITS kol. J. Szpakowska. Na Zjeździe 40-lecia w 1959 r. gościliśmy inż. Achille z Francji i inż. Klimę z Czechosłowacji. W stosunkach ze stowarzyszeniem francuskim nawiązano do tradycji przedwojennej i od 1960 r. kolejni prezesi PZITS są wybierani na członków honorowych Association Technique de l'Industrie du Gaz we Francji, a francuscy prezesi stają

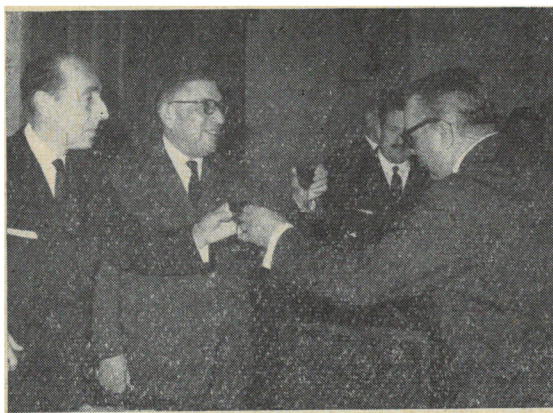
Prezydium sesji Rady Międzynarodowej Unii Przemysłu Gazowniczego w Warszawie, październik 1965 r.

się honorowymi członkami naszego Zrzeszenia. Z chwilą nawiązania tych stosunków rozpoczęto rozmowy na temat praktyk gazowniczych we Francji, z których dwie doszły do skutku. Sprawy te później przejęło Zjednoczenie Przemysłu Gazowniczego, które w lipcu 1966 r. zawarło umowę o bezpośrednią współpracę ze stowarzyszeniem francuskim.

W 1957 r. Sekcja rozpoczęła starania o przystąpienie do Międzynarodowej Unii Przemysłu Gazowniczego, lecz początkowo spotkała się z odmową władz zwierzchnich. Dopiero w 1959 r. ponowne wystąpienie do władz uwieńczone zostało pomyślnym rezultatem i PZITS zgłosiło swój akces do Unii. Na zebraniu Rady Unii w październiku 1960 r. PZITS zostało zaliczone w poczet 20 stowarzyszeń gazowniczych należących do Unii.

Decyzja Unii była poprzedzona wizytą w Warszawie aktualnego prezesa Unii p. Nilssona (Szwecja) i sekretarza generalnego — p. Touwaide'a (Belgia).

Należy podkreślić, że przynależność do Unii umożliwia bezpośrednią współpracę ze wszystkimi stowarzyszeniami do niej należącymi (w 1968 r. — 25 stowarzyszeń). Celem zasadniczym Unii jest śledzenie i rozpowszechnianie postępu technicznego i ekonomicznego w przemyśle gazowniczym. Współpraca z branżowymi komisjami Unii, zajmującymi się poszczególnymi dziedzinami działalności przemysłu gazowniczego, daje bezpośredni udział w zbieraniu i ocenie osiągnięć i nowych rozwiązań dokonywanych w różnych krajach. Delegatami do Rady Unii zostali kol. J. Kłosiński i kol. J. Szpakow-

Spotkanie w Domu Technika z uczestnikami sesji Rady Międzynarodowej Unii Przemysłu Gazowniczego w 1965 r. Od prawej prezes PZITS dr inż. H. Janczewski, A. Lihrmann, sekretarz generalny Association Technique de l'Industrie du Gaz en France, R. Touvaide, sekretarz generalny Unii

ska, a od 1966 r. również kol. J. Tombak, dyrektor Zjednoczenia Gazownictwa.

W ramach współpracy z Unią delegaci nasi brali udział w VIII i IX Międzynarodowym Kongresie Przemysłu Gazowniczego w Sztokholmie 1961 r. i w Scheveningen (Holandia) 1964 r. oraz w 7 zebraniach Rady (na 16), które odbyły się w okresie od 1961—1968 r.

W początkowym okresie współpraca z Unią napotkała duże przeszkody ze względu na trudność przystosowania się do trzyletniego rytmu prac organów pomocniczych Unii oraz z powodu pewnej monopolizacji zagadnień przez niektóre stowarzyszenia należące do Unii.

Jedyną dziedziną, w której współpraca istniała od początku, była statystyka gazownicza, opracowywana przez wszystkich członków Unii i zestawiana przez komisję statystyczną.

Pierwszą wspólną pracą było przygotowanie II tomu wielojęzycznego słownika gazowniczego, w którym figurował również język polski. Delegatem do podkomisji słownikowej i naczelnym redakto-

rem części polskiej była kol. J. Szpakowska. Prace nad słownikiem trwały od 1963 r. do 1967 r. i brało w nich udział kilkunastu fachowców oraz Komitet Redakcyjny z kol. J. Kłosińskim na czele. W 1964 r. w październiku Międzynarodowa Podkomisja Słownikowa odbyła pierwsze zebranie w Warszawie. Następne odbyły się w Pradze, Bukareszcie, Sztokholmie i Paryżu. Drugi tom słownika ma być wydrukowany w Czechosłowacji.

W 1965 r. w październiku PZITS gościło Radę Unii w Warszawie. Głównym tematem obrad była zmiana statutu Unii, idąca w kierunku wciągnięcia do kierownictwa Unii i Komisji większej liczby krajów.

Na Kongres w Scheveningen został wysłany tylko jeden referat (kol. Borkowski) z dziedziny usuwania fenolu ze ścieków gazowniczych. W programie następnego Kongresu w Hamburgu (1967 r.) figurowało już 6 referatów polskich. Niestety, nie udało się wysłać tam delegacji. Na Kongres w Moskwie w 1970 r. przygotowuje się 6 referatów.

Główna Stacja Gazownicza dążąc do rozszerzenia współpracy z Unią kładzie specjalny nacisk na kontakty z komisjami branżowymi, które grupują najlepszych fachowców z danej dziedziny. W tym celu Sekcja spowodowała opracowanie broszury informującej o pracy Unii i jej organów, zawierającej regulamin prowadzenia współpracy z komisjami. Broszura ta została wydana przez PZITS na początku 1967 r. Do poszczególnych komisji wyznaczono nowych delegatów i ustalono dla każdego z nich zakres działania.

W latach 1967 i 1968 delegaci polscy brali udział w czterech zebraniach komisyjnych. Ostatnio uzupełniono listę delegatów do podkomisji.

Współpraca z Unią stanowi jeden z kierunków działalności, prowadzonej przez Prezydium Głównej Sekcji Gazowniczej

współ z delegatami. Tworzą oni zespół do współpracy z Unią, który decyduje o programie współpracy, zakresie i sposobie przygotowania odpowiedzi na ankiety i zapytania ze strony organów pomocniczych Unii i poszczególnych stowarzyszeń oraz o sposobie wykorzystania otrzymanych opracowań i informacji w kraju. Korespondencja merytoryczna wychodząca za granicę musi mieć akcept Ministerstwa Górnictwa i Energetyki.

Poza współpracą z Unią delegaci nasi w osobie kol. T. Gołaszewskiego i kol. A. Piwowarskiego brali udział w 1967 r. w konferencji naukowo-technicznej w Ufie (ZSRR) w sprawie racjonalnej gospodarki gazem. Na konferencji tej delegaci nasi przedstawili referat o optymalnych ciśnieniach w sieciach dystrybucyjnych.

Współpraca z zagranicą, a w szczególności z Unią była w wielu przypadkach źródłem informacji i argumentacji dla przemysłu gazowniczego. Przy pewnym opóźnieniu rozwiązań stosowanych w gazownictwie krajowym w stosunku do krajów przodujących w tym przemyśle, aktualne w danym momencie ich osiągnięcia bądź służyły za wytyczne projektowanych u nas rozwiązań, bądź też stanowiły argument potwierdzający wybrane kierunki. Zasadniczym drogowskazem był i jest dotąd stopień gazyfikacji tych krajów wyrażający się w ilości gazu przypadającej na mieszkańca i wskazujący potencjalne potrzeby istniejące w tym zakresie w kraju.

Drugą sprawą jest oparcie gazyfikacji na gazie ziemnym, z tym, że realizacja tego kierunku wymaga znalezienia odpowiednio dużych zasobów gazu.

Wyeksponowanie w tematyce dyskusji zagranicznych zagadnień transportu gazu tak w zakresie technicznym, jak i ekonomicznym spowodowało w efekcie podniesienie ciśnień roboczych przy zastosowa-

niu lepszych gatunków stali, co z kolei pozwoliło na zmniejszenie grubości ścianek rur. W tej sprawie Unia — zresztą na zlecenie Komitetu Gazowego przy Europejskiej Komisji Gospodarczej (Genewa ONZ) — opracowała wytyczne dla budowy gazociągów międzynarodowych, które były m.in. wzięte pod uwagę przy opracowywaniu wytycznych krajowych i potwierdziły dawniejsze postulaty przemysłu gazowniczego dotyczące produkcji rur cienkościennych.

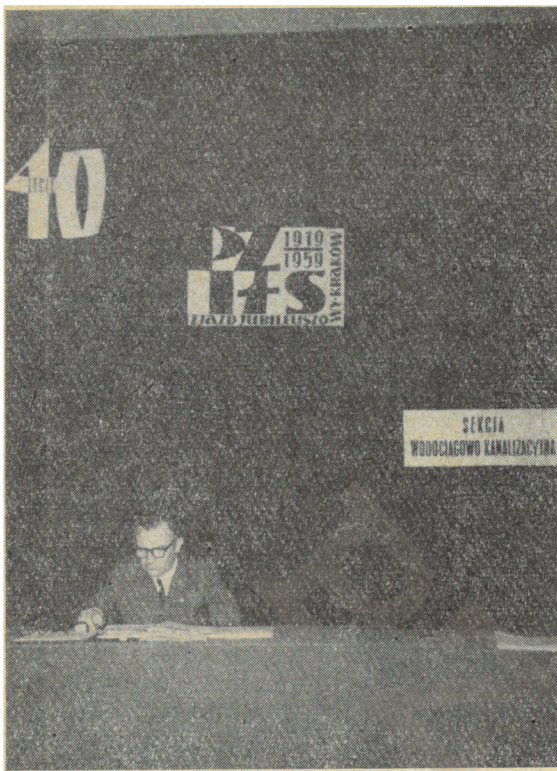
Szeroki zakres zainteresowań Unii, obejmujący nie tylko podstawowe, ale i pomocnicze dziedziny działalności przemysłu gazowniczego, zachęca do pogłębienia i poszerzenia współpracy z tą organizacją na wszystkich odcinkach.

WODOCIĄGI I KANALIZACJA

W czerwcu 1929 r. XI Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich powołał sekcję branżową wodociągów i kanalizacji.

Do najważniejszych kierunków działania Zrzeszenia Gazowników w okresie do II wojny światowej w zakresie wodociągów i kanalizacji należały zagadnienia:

- opracowanie struktury organizacyjnej i programowej Zrzeszenia w powiązaniu z organizacjami miejskimi i przedsiębiorstwami wodociągowymi i kanalizacyjnymi;
- starania o zorganizowanie krajowej wytwórni wodomierzy;
- powołanie komisji dla ustalenia metod badania wody;
- powołanie komisji i podjęcie opracowania normalizacji rur i kształtek wodociągowych i kanalizacyjnych;
- opracowanie memoriału w sprawie złego stanu urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w nieruchomościach, postulaty okresowej kontroli tych urządzeń;
- opracowanie przepisów dotyczących instalacji wodociągowych i kanalizacyj-

Prezydium Sekcji Wodociągów i Kanalizacji na Zjeździe 40-lecia w Krakowie. Przewodniczący kol. mgr inż. K. Dohnalik

nych, oczyszczania ścieków, taryf i opłat za wodę i kanały.

Po II wojnie światowej rozpoczął się szybki rozwój problematyki wodociągowej i kanalizacyjnej oraz związana z nią działalność Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych.

Nowe kierunki rozwoju stowarzyszeń naukowo-technicznych po 1944 r., sprecyzowane zostały w Uchwale Prezydium Rządu nr 394 z dn. 30 maja 1953 r., jako podnoszenie poziomu zawodowego kadr technicznych, organizowanie inżynierów i techników do walki o postęp techniczny, prowadzenie akcji odczytowo-szkoleniowej, organizowanie narad i konferencji naukowo-technicznych, udział w akcjach

współzawodnictwa i pracach klubów techniki i racjonalizacji, działalność w dziedzinie piśmiennictwa technicznego oraz współpraca z administracją gospodarczą. Dało to podstawę do nowej działalności stowarzyszeń, a w tym również i PZITS w szerokim zakresie zagadnień wodociągowych i kanalizacyjnych.

W historii Naczelnej Organizacji Technicznej, w której skład wchodzi PZITS, bardzo ważnymi etapami pracy i rozwoju były i są Kongresy Techników Polskich. Rola i udział PZITS w tych Kongresach są bardzo ważne. Na nich nasze Zrzeszenie prezentuje wobec najwyższych władz całość zagadnień dotyczących stanu i rozwoju wodociągów i kanalizacji. Do prac wstępnych i przygotowawczych, do sprecyzowania i udokumentowania stawianych problemów, Zrzeszenie przygotowuje się w zespołach powoływanych z działaczy terenowych, na szczęblu komisji branżowych oraz Zarządu Zrzeszenia. Kongresy te są platformą wzajemnej wymiany myśli, dokumentowania wagi zagadnień techniki sanitarnej wśród wszystkich inżynierów i techników.

Kongresy Techników Polskich, zjazdy naukowe, konferencje

1946 r. — I Kongres. Na obradach Kongresu wytyczono kierunki pracy w odbudowie zniszczonego wojną kraju. W zakresie wodociągów i kanalizacji ustalono następujące zadania:

- uruchomienie urządzeń i zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych na Ziemiach Północnych i Zachodnich,
- odbudowę i rozbudowę wodociągów i kanalizacji zniszczonych w okresie wojny,
- stworzenie podstaw rozwoju techniki, wychowania młodego pokolenia inżynierów i techników.

1952 r. — II Kongres. Kongres ten odbył się w okresie realizowania Planu 6-letniego, planu przebudowy gospodar-

czej i początków planowego uprzemysławiania. Poruszano m.in. następujące problemy:

- maksymalnego wykorzystania istniejących urządzeń i tkwiących w nich rezerw dla zwiększenia produkcji wody,
- przeszkolenia i doszkolenia kierowniczych kadr technicznych w małych zakładach wodociągów i kanalizacji,
- zaspokojenia wzrastających potrzeb zaopatrzenia w wodę w związku z rozwojem budownictwa mieszkaniowego oraz zaopatrzenie w wodę dwóch najważniejszych ośrodków przemysłowych Górnego Śląska i Łodzi.

1957 r. — III K o n g r e s. Na obradach Sekcji XI Gospodarki Komunalnej i Usług Bytowych, omówiono następujące zagadnienia z zakresu wodociągów i kanalizacji:

- zobowiązanie zakładów przemysłowych do budowy własnych urządzeń wodociagowych i traktowania wodociągów miejskich jedynie jako urządzenia rezerwowego,
- oparcie planowania zagospodarowania miast i osiedli na wynikach studiów dotyczących zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków,
- zaopatrzenie ludności wsi w zdrową wodę do picia,
- konieczność zwiększenia nakładów na wyposażenie miast w wodociągi i kanalizację.

1961 r. — IV K o n g r e s. Zadaniem Kongresu było określenie kierunków i najważniejszych dróg realizacji postępu technicznego, rozwoju nauki i techniki.

W Sekcji II — Podstawowe urządzenia gospodarcze (transport, łączność, gospodarka komunalna, gospodarka wodna) przedstawiono zagadnienia zaopatrzenia miast i osiedli w wodę, kanalizację, zaopatrzenie w wodę wsi.

Omawiano stan zaopatrzenia osiedli i wsi w wodę do picia na terenach deficytowych w wodę i złą sytuację higieniczno-sanitar-

na, która może być rozwiązana jedynie przez rozwój sieci publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę. Postulowano opracowanie programu zaopatrzenia wsi w wodę w okresie od 1965 do 1980 r. Podniesiono sprawy ochrony wód przed zanieczyszczeniem i konieczność radykalnej zmiany stosunku organów kierowniczych w przemyśle i w rolnictwie do spraw gospodarki wodnej i ściekowej oraz do spraw rolniczego wykorzystania ścieków.

1965 r. — V K o n g r e s. Kongres odbył się pod hasłem „Ludzie, ekonomika, organizacja”. Omówiono znaczenie kadry technicznej jako jednego z najważniejszych czynników w rozwoju techniki i gospodarki narodowej, a zwłaszcza w dziedzinie unowocześnienia i podniesienia jakości produkcji.

Problematyce tej odpowiadały następujące zagadnienia w zakresie wodociągów i kanalizacji:

- konieczność prowadzenia przedsiębiorstw wodociagowych wszystkich typów przez pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych,
- podnoszenie poziomu wiedzy technicznej wśród personelu technicznego,
- konieczność dostarczania dostatecznej ilości wody i zapewnienia jej dobrej jakości,
- oczyszczanie wód i ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych,

Ponadto zwrócono uwagę na brak wysokokwalifikowanej kadry fachowej w zakresie wodociągów i kanalizacji.

Następnymi ważnymi etapami w pracy Zrzeszenia, a więc i branży wodociągów i kanalizacji, były zjazdy Delegatów. Część z nich stanowiła przygotowanie do Kongresu Techników Polskich, część realizowała zalecenia i uchwały kongresów, precyzując program pracy w dziedzinie wodociągów i kanalizacji. Niektóre natomiast wносиły nowe elementy i wytyczały kierunki pracy.

Zjazd Delegatów w 1951 r. Obradował on pod hasłem „Polepszenia warunków sanitarnych miast i osiedli, walki z marnotrawstwem wody i obniżki kosztów projektowania i eksploatacji wodociągów i kanalizacji”.

W wyniku dyskusji i wniosków zjazdowych została zorganizowana specjalna Konferencja Naukowo-Techniczna: „Zagadnienia oszczędności w wodociągach i kanalizacji”. Podstawowe referaty zawierały następującą problematykę:

— znaczenie oszczędności w gospodarce socjalistycznej,

— metody oszczędnego projektowania wodociągów i kanalizacji,

— problemy oszczędności w budownictwie wodociągów i kanalizacji,

— założenia oszczędnej eksploatacji wodociągów i kanalizacji.

Zjazd Delegatów w 1953 r. Obradował pod hasłem „Walka o postęp techniczny w wodociągach i kanalizacji”. Wynikiem zjazdu było zwołanie dwóch konferencji naukowo-technicznych.

Pierwsza konferencja: „Techniczne usprawnienia i normalizacja w wodociągach i kanalizacji” dotyczyła takich zagadnień, jak:

— normalizacja w budowie i eksploatacji wodociągów,

— nowy typ ujęć brzegowych,

— normy wody do picia,

— normatyw spływów deszczowych,

— normatyw dla wody przeciwpożarowej,

— zastosowanie rur żelbetowych do wodociągów na terenach górniczych,

— usuwanie żelaza i manganu na filtrach otwartych pośpiesznych

— budowa połączeń domowych metodą „kreta”,

— materiały zastępcze do urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.

Druga konferencja: „Zagadnienia techniczne i sanitarne na terenie GOP” poświę-

nięta była sprawom Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Przedstawiono referaty:

„Cele i zadania zakładu badań wodociągowych i kanalizacyjnych Politechniki Śląskiej”,

— Biologiczne oczyszczanie ścieków na przykładzie oczyszczalni w Bytomiu.

Zjazd Delegatów w 1957 r. Poruszał następujące zagadnienia z techniki sanitarnej:

— zagadnienie budowy miejskich urządzeń podziemnych,

— sanitarny pogląd na nowe kierunki budownictwa mieszkaniowego,

— bloki sanitarne.

Jubileuszowy Zjazd PZITS z okazji 40-lecia — 1959 r.

Na Zjeździe w referatach historycznych przedstawiono rozwój wodociągów i kanalizacji oraz oczyszczania i odprowadzania ścieków. Wydaje się słuszne i celowe, aby w tym miejscu scharakteryzować w syntetycznym skrócie kierunki działalności i osiągnięcia w tych dziedzinach na przestrzeni kilkudziesięciu lat.

Wodociągi

Lata 1920 — 1925. Dążenie do wprowadzenia stałego i systematycznego badania wody, wprowadzanie normalizacji rur wodociągowych, tworzenie podstaw przyszłej własnej wytwórni wodomierzy.

Lata 1925 — 1930. Dążenie do ujednolicenia metod badania wody, normalizacja wodomierzy, kształcenie i doksztalcanie majstrów, monterów i techników.

Lata 1930 — 1935. Usamodzielnianie miejskich przedsiębiorstw komunalnych, wprowadzanie w miastach „przymusu wodociągowego”, przestawianie się na zaopatrywanie wielkich miast z wód powierzchniowych.

Lata 1935 — 1939. Docenianie znaczenia wodociągów i kompleksowości ich budowy, rozwiązywanie szeregu proble-

mów technicznych, jak przejście na napęd elektryczny, oczyszczanie i dezynfekcja wody, zagadnienia taryf i opłat.

L a t a 1 9 3 9 — 1 9 4 5. Okres ograniczenia lub zaprzestania działalności Zrzeszenia, okres dążenia do utrzymania pracy wodociągów, utrzymania stanu technicznego istniejących urządzeń i sieci, ochrona pracowników.

L a t a 1 9 4 6 — 1 9 4 9. Odbudowa zniszczonych wodociągów, uruchamianie nieczynnych wodociągów i kanalizacji na Ziemiach Odzyskanych. W krótkim czasie osiągnięto uruchomienie niemal wszystkich wodociągów. Powstają koncepcje wodociągów grupowych.

L a t a 1 9 4 9 — 1 9 5 9. Włączenie zagadnień wodociągów i kanalizacji do powstałego resortu Gospodarki Komunalnej. Powstanie Centralnego Zarządu Wodociągów i Kanalizacji, następnie Departamentu Wodociągów i Kanalizacji. Powołanie Instytutu Gospodarki Komunalnej, w którym poczesne miejsce zajmowały i zajmują zagadnienia wodociągów, kanalizacji, technologii wody i ścieków. Utworzenie Państwowej Inspekcji Ochrony Wód.

Kanalizacja

L a t a 1 9 2 0 — 1 9 3 9. Okres słabego tempa rozwoju kanalizacji w stosunku do rozwoju wodociągów. Przyczyną — niedostatek środków finansowych, deficytowość utrzymania kanalizacji.

L a t a 1 9 3 9 — 1 9 4 5. Zastój w rozwoju miast Polski. Lata ciężkiej i trudnej walki o utrzymanie tych urządzeń, które wykonano do 1939 r.

L a t a 1 9 4 5 — 1 9 5 9. Brak wody i konieczność inwestowania przede wszystkim w wodociągi wpływały na zmniejszenie planów uruchamiania kanalizacji. Nie budowano nowych układów kanalizacyjnych, tylko do pewnego stopnia rozbudowywano istniejące. Przejęte w 1945 r.

na Ziemiach Zachodnich oczyszczalnie ścieków były zniszczone, nie zdołano ich w pełni odbudować i uruchomić.

Podczas Jubileuszowego Zjazdu, poza referatami sekcyjnymi wodociągów i kanalizacji, przedstawiono referaty dotyczące perspektywicznego rozwoju i postępu technicznego w zakresie wodociągów:

— Kierunki rozwoju technicznego wodociągów (inż. R. Brych).

— Postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania wody (dr J. Rynarzewski).

— Postęp techniczny w zakresie aparatury pomiarowo-kontrolnej oraz automatyzacji urządzeń (mgr inż. K. Dohnalik).

— Postęp techniczny oraz zagadnienie organizacji pracy eksploatacyjnej na sieci wodociągowej (mgr inż. W. Świdorski).

— Postęp techniczny w zakresie nowych materiałów do budowy przewodów wodociągowych (mgr inż. W. Petrozolin).

— Zagadnienie ochrony wód powierzchniowych (mgr inż. J. Goliszewski).

— Typizacja urządzeń wodociągowych (mgr inż. R. Koskowski).

— Studnie czy wodociąg dla zaopatrzenia wsi w wodę (inż. J. Linkiewicz).

— Zagadnienie promieniotwórczości w wodzie (mgr inż. Z. Piechucki).

— Zagadnienia perspektywicznego rozwoju wodociągu w GOP (mgr inż. W. Chramiec).

XXXII Z j a z d N a u k o w o - T e c h n i c z n y P Z I T S w 1 9 6 2 r. Przedmiotem obrad były problemy postępu technicznego. W Sekcji Wodociągów i Kanalizacji poruszono nowe istotne sprawy, mianowicie:

— wyniki doświadczeń nad ozonowaniem wody w Krakowie,

— automatyzacja stacji pomp i ujęć wodnych,

— nowe materiały w budownictwie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,

— oszczędności w zużyciu wody i zmniejszenie strat wody,

— mechanizacja robót przy budowie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,

— tunelowe przejścia kolektorowe.

XV Zjazd Naukowy Delegatów w 1966 r. Obradował w Gorzowie Wielkopolskim przy udziale wice ministrów resortu Gospodarki Komunalnej, resortu Zdrowia i Opieki Społecznej oraz wiceprezesa Centralnego Urzędu Gospodarki Wodnej. Postawił sprawę zaopatrzenia wsi w wodę oraz problem długofalowej, planowanej co najmniej na okresy pięcioletnie, pracy Zarządu, a zwłaszcza głównych sekcji branżowych.

W 1966 r. zostały powołane przez ZG PZITS sekcje: Główna Sekcja Zaopatrzenia w Wodę i Główna Sekcja Odprowadzenia i Unieszkodliwiania Wód Zużytych.

Obszerny program w dziedzinie wodociągów i kanalizacji zarówno z kongresów techników polskich, jak i zjazdów PZITS, realizowali członkowie Zrzeszenia tej specjalności poprzez swoją pracę w Głównej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji, w sekcjach przy oddziałach oraz w licznych kołach zakładowych w przedsiębiorstwach wod. kan., biurach projektowych, instytutach i wyższych uczelniach.

Warto w tym miejscu przedstawić wzrost liczby członków PZITS zgrupowanych w branży wodociągów i kanalizacji.

Rok	1948	1949	1952	1957	1961	1965
Liczba członków						
PZITS	1410	1502	3102	5421	6215	7572
Liczba specjalistów						
wod.-kan.	451	525	1054	1897	2175	2358
%	32	35	34	35	35	31

Omawiając działalność naukowo-techniczną w dziedzinie wodociągów i kanalizacji po 1959 r., należy trochę uwagi po-

święcić konferencjom na temat zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków, organizowanych w skali krajowej przez oddziały PZITS — sekcje Wodociągów i Kanalizacji. Konferencje te stały się podstawowym elementem działalności, zainteresowani są nimi członkowie i organizacje nie tylko resortu Gospodarki Komunalnej, ale i innych instytucji. Były tematem dyskusji, wymiany myśli i poglądów. Umożliwiały wzajemne poznanie się starszych i młodszych członków, stanowiły zachętę do przedstawiania własnych badań i doświadczeń. Podjęły zadanie precyzowania nowych kierunków pracy technicznej w zakresie zawodowym i społecznym.

Konferencje w zakresie wodociągów i kanalizacji

1956 r. — Sopot

Na konferencji omówiono problemy realizacji wielkich inwestycji, ekonomicznej efektywności oraz normalizacji w wodociągach.

1959 r. — Gdańsk

Głównym tematem tej konferencji był wpływ różnych czynników na jakość wody do picia.

1959 r. — Warszawa

Konferencja poświęcona była zagadnieniom ekonomiki gospodarki wodnej w zakresie zagadnień wodociągowych i kanalizacyjnych.

1959 r. — Katowice

Na konferencji poruszono problemy hydrologiczne, badawcze, projektowe i eksploatacyjne, związane z uzdatnianiem wody pitnej. Zapoznano uczestników z zadaniami oraz kierunkami rozwoju wodociągów w Czechosłowacji na lata 1956—1970.

1960 r. — Opole

Konferencja poświęcona problemom wodociągowym województwa opolskiego.

1960 r. — Gdańsk

Wiele referatów dotyczyło problemów automatyzacji, mechanizacji i sterowania instalacjami wodociągowymi.

1961 r. — K a t o w i c e

Jednym z głównych tematów konferencji było zagadnienie zaopatrzenia w wodę wsi.

1962 r. — W a r s z a w a

Konferencja poświęcona specjalnie zagadnieniom sieci wodociągowej zwłaszcza podziemnej.

1964 r. — W a r s z a w a

Obrady konferencji dotyczyły spraw wodociągów w Warszawie i Warszawskim Zespole Miejskim.

1965 r. — P o z n a ń

Referaty wygłoszone na konferencji omawiały zagadnienia ogólne w zakresie wodociągów.

1965 r. — G d a ń s k

Konferencja regionalna dotyczyła stanu gospodarki wodnej województw pomorskich ze szczególnym uzględnieniem zasobów rz. Wisły.

1965 r. — W r o c ł a w

Na konferencji szeroko omawiano wyniki badań prowadzonych nad uzdatnianiem wody.

1966 r. — W r o c ł a w

Konferencję poświęcono problemom uzdatniania wody do picia.

1966 r. — S z c z e c i n

Wszystkie referaty konferencji omawiały zaopatrzenie wsi w wodę.

1966 r. — B i a ł y s t o k

Przedmiotem konferencji były zagadnienia strat i marnotrawstwa wody w instalacjach domowych, metody i środki zaradcze.

1967 r. — P o z n a ń

Konferencja ta stanowiła przegląd zagadnień z zakresu sieci wodociągowych.

1967 r. — W a r s z a w a

Konferencja dotyczyła problemów samoczyszczania w wodach powierzchniowych.

Jak z tego przeglądu wynika, problematyka konferencji była bardzo bogata, tym niemniej nie objęła wszystkich zagadnień. Konferencje w większości miały charakter regionalny i nie zawsze powiązane były z ogólnokrajowymi zagadnieniami w tym zakresie.

Konferencje w zakresie oczyszczania ścieków

1953 r. — Warszawa (wspólnie ze Stow. Inż. i Techn. Wodno-Melioracyjnych)

Na konferencji omówiono problemy wykorzystania ścieków i odpadków stałych zwłaszcza do celów rolniczych.

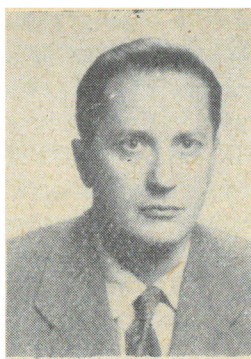
Od 1958 r. co roku w miesiącu czerwcu organizowane są przez Oddział w Katowicach konferencje na temat „Postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania ścieków”. Na konferencjach tych omawiane są najnowsze osiągnięcia w zakresie rozwiązań technicznych, naukowych, problemy badawczo-projektowe i eksploatacyjne. Ogólnym zadaniem tych konferencji jest popularyzacja najnowszych zdobyczy techniki w dziedzinie oczyszczania ścieków.

W 1967 r. odbyła się X Jubileuszowa konferencja, która do pewnego stopnia stanowiła podsumowanie dorobku w tej dziedzinie w skali ogólnokrajowej konkretnych osiągnięć, możliwości dalszego rozwoju oraz zaplecza kształcenia kadr inżynieryjno-technicznych w tym zakresie.

1967 r. — W r o c ł a w

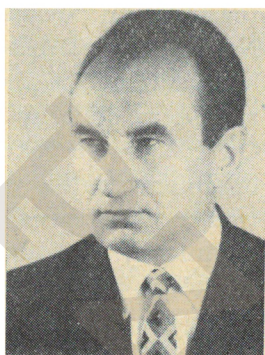
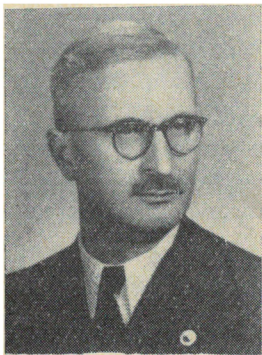
Konferencja poświęcona problemom kanalizacji, zwłaszcza sieci kanalizacyjnych. Omówiono zagadnienia postępu technicznego w tym zakresie.

Działalność naukowo-techniczna w dziedzinie wodociągów i kanalizacji opierała się na formach organizacyjnych PZITS. Praca koncentrowała się w kołach zakładowych, sekcjach wod.-kan. przy oddziałach, w oddziałach i komisjach oddziałowych, w Zarządzie Głównym, branżowej

Mgr inż. Wiktor Petrozolin, przewodniczący Sekcji Wodociągów i Kanalizacji w latach 1951 i 1963

Mgr inż. Jerzy Kłossowski, przewodniczący Głównej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji w latach 1958—1959

Mgr inż. Józef Kowalski, przewodniczący Głównej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji w latach 1961—1962

Mgr inż. Stanisław Nawara, przewodniczący Głównej Sekcji Zaopatrzenia w Wodę ZG od 1966 r.

Głównej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji oraz w komisjach problemowych.

Poniżej podajemy przegląd prac prowadzonych w Sekcji Wodociągów i Kanalizacji (sekcja ta zmieniała nazwę w ciągu omawianego okresu).

Składy zarządów czy prezydiów Sekcji Wodociągów i Kanalizacji w poszczególnych latach i kadencjach był następujący. L a t a 1 9 4 6, 1 9 4 7, 1 9 4 8. Przewodniczący — kol. Z. Stefańczyk, wiceprzewodniczący — kol. I. Piotrowski, sekretarz — kol. W. Petrozolin.

W pierwszym okresie pracy sporządzono spisy miast na Ziemiach Północnych i Zachodnich objętych niemiecką statystyką wodociągową i przygotowano materiały do prac w terenie.

Opracowano i uzgodniono z Ministerstwem Odbudowy projekt umowy między Ministerstwem i Zrzeszeniem.

Podjęto opracowanie broszur, skryptów,

podręczników itp. Kalendarza Wod.-Kan. oraz monografii wodociągów i kanalizacji w miastach polskich.

Brano udział w sprawach Biura Studiów Wodociągowych i Kanalizacyjnych, zebraniach komisji Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Podjęto opracowania w zakresie słownictwa technicznego wodociągów i kanalizacji, w kierunkach: oczyszczanie wody i ścieków, urządzeń centralnych, sieci ulicznej i sieci domowej.

L a t a 1 9 4 9, 1 9 5 0. Przewodniczący — kol. E. Zaczyński, wiceprzewodniczący — kol. W. Petrozolin, sekretarz — kol. S. Bortnowski.

Podjęto prace nad normalizacją przepisów o projektowaniu i wykonawstwie instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych. Opracowywano normy wynagrodzeń za prace inżynierskie przy projektowaniu wodociągów i kanalizacji. Zorga-

nizowano konferencję w sprawie normalizacji rur żeliwnych. Opracowywano sprawę współzawodnictwa. Zaprogramowano serię odczytów. Przygotowano apel do oddziałów o wzmożenie działalności naukowej w terenie. Podjęto akcję odczytową, na którą uzyskano znaczne środki w wysokości 15 mln zł. Zorganizowano wycieczkę szkoleniową do Czechosłowacji.

R o k 1951. Przewodniczący — kol. W. Pętrozolin, wiceprzewodniczący — kol. E. Górecki, sekretarz — kol. J. Kłossowski. Opracowywano nowelizację przepisów o instalacjach. Podjęto tłumaczenia z literatury radzieckiej (siatki filtracyjne — badania hydrauliczne — izolowanie budowli betonowych).

Poruszono zagadnienia typizacji obiektów i uzbrojenia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, zagadnienia racjonalizacji w zakładach wod.-kan. Opracowano tematykę 19 odczytów.

Przygotowano dwie konferencje: „Potanieńcie urządzeń wod.-kan. jako warunek przedterminowego wykonania Planu 6-letniego” i „Instalacje sanitarne w budownictwie socjalistycznym”.

L a t a 1952, 1953. Przewodniczący — kol. A. Luciński, wiceprzewodniczący — kol. W. Petrozolin, sekretarz — kol. A. Kępiński.

Przygotowano projekt przepisów o zaopatrywaniu ludności w wodę oraz o usuwaniu nieczystości i wód opadowych. Wprowadzono tzw. skrzynkę porad.

Przygotowano dwie konferencje: „Zagadnienia wykorzystania ścieków w rolnictwie” i „Techniczne usprawnienia i normalizacja w wodociągach i kanal.”.

Podjęto prace nad przygotowaniem na wystąpienie Działu Wod.Kan. w CZPUK — MGK skryptu o Eksploatacji Wodociągów i Eksploatacji Kanalizacji. Przygotowano kurs eksploatacji średnich i małych zakładów wodociągowych.

L a t a 1954, 1955¹⁾. Przewodniczący — kol. W. Błaszczuk, wiceprzewodniczący — kol. E. Górecki, sekretarz — kol. J. Kłossowski.

Opracowano zagadnienie konieczności powiększenia liczby techników wod.-kan. Podjęto opracowywanie konferencji o stanie urządzeń w wodociągach i kanalizacji. Opiniowano projekt Planu 5-letniego w zakresie wod.-kan. Opracowano dezyderat, aby przewodniczącym Głównej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji był wiceprzewodniczący Zarządu Głównego. Przygotowano konferencje: „Racjonalna eksploatacja wodociągów” i „Oszczędność energii elektrycznej w wodociągach i kanalizacji”.

Przygotowano i przeprowadzono dwie konferencje rejonowe wraz z CZPUK:

— dla zakładów wod.-kan. z województw: katowickiego, opolskiego, wrocławskiego,

— dla zakładów wod.-kan. z województw: łódzkiego, krakowskiego, lubelskiego, koszalińskiego, rzeszowskiego.

Przygotowano i przeprowadzono dwie konferencje rejonowe wraz z CZPUK:

— gospodarka energetyczna i wod.-kan. dla województw: krakowskiego, rzeszowskiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego — jak wyżej, dla województw: bydgoskiego, poznańskiego, szczecińskiego, koszalińskiego, zielonogórskiego.

R o k 1956. Przewodniczący — kol. H. Janczewski, wiceprzewodniczący — kol. W. Petrozolin, kol. J. Kowalski, sekretarz — kol. J. Liebfeld.

Opracowywano zagadnienie strat wody w sieciach wodociągów. Poruszono sprawy konieczności organizowania wyjazdów zagranicznych oraz sprawy usprawnienia działalności rzeczoznawców. Opracowywano wytyczne organizacyjne dla zwiększenia samodzielności prac komisji w oddziałach.

¹⁾ W tym okresie sekcja nosi miano: Sekcja Wodociągów, Kanalizacji i Techniki Sanitarnej.

Rok 1957. Zarząd Główny podjął próbę pracy nie w sekcjach branżowych, a w komisjach problemowych. Z tego względu Komisja Wodociągów i Kanalizacji nie prowadziła prac odrębnych.

Rok 1958. Przewodniczący — kol. J. Kłossowski, wiceprzewodniczący — kol. A. Luciński, sekretarz — kol. S. Michalik. Wobec usamodzielnienia się oddziałów, Komisja zajmowała się tylko sprawami ogólnokrajowymi.

Wystąpiono z apelem o włączenie się do akcji budowy 1000 szkół na 1000-lecie Państwa Polskiego.

Opracowywano następujące zagadnienia: — pomoc dla małych wodociągów w formie społecznej akcji patronackiej,

— organizowanie terenowych narad eksploatacyjnych w wodociągach,

— współpraca przy opracowaniu perspektywicznego planu zaopatrzenia w wodę,

— wpływ budowy kombinatu w Koninie na wodociąg Poznania.

Ponadto podjęto prace przygotowawcze do obchodów 40-lecia PZITS.

Rok 1959. Przewodniczący — kol. J. Just, wiceprzewodniczący — kol. J. Kłossowski, sekretarz — kol. S. Michalik.

Opracowywano przepisy instalacji wodociagowych i kanalizacyjnych. Zorganizowano kursokonferencję dla projektantów oczyszczalni ścieków. Udzielono porad kilku zakładom przemysłowym. Nawiązano kontakty i współpracę z Instytutem Medycyny Pracy i Higieny Wsi w Lublinie.

Rok 1960. Przewodniczący — kol. S. Michalik, wiceprzewodniczący — kol. Z. Rudolf, sekretarz — kol. M. Michniewicz. Zajęto się poza sprawami rozpoczętymi w poprzedniej kadencji, zagadnieniem postępu technicznego w wodociągach i kanalizacji.

Rok 1961. Przewodniczący — kol. J. Kowalski, wiceprzewodniczący — kol. W.

Petrozolin, sekretarz — kol. J. Kłossowski.

Komisja otrzymała do opiniowania wniosek o tytuły rzeczoznawców w branży wod.-kan.

Omawiano sprawę aktualnej produkcji i ewentualnego importu urządzeń do automatyzacji wodociągów i kanalizacji. Opracowywano nomenklaturę techniczną wod.-kan.

Udział w zebraniach KOPI w MGK w związku z prowadzoną akcją oszczędnościową inwestycji.

Rok 1962. Przewodniczący — kol. J. Kowalski, wiceprzewodniczący — kol. W. Petrozolin, sekretarz — kol. R. Stępniewski.

Opracowywano analizę niezbędnych kwalifikacji dla stanowisk w eksploatacji, projektowaniu, wykonawstwie. Nawiązano współpracę z PKGW — Stowarzyszeniem N/T Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych — Sekcją Wody i Ścieków w Stowarzyszeniu Chemików Polskich. Dyskutowano zagadnienie wyodrębnienia sekcji wiertniczej.

Rok 1963. Przewodniczący — kol. W. Petrozolin, wiceprzewodniczący — kol. M. Michniewicz, sekretarz — kol. A. Kiepał.

Brano udział w organizacji wystawy „Woda do picia i w przemyśle”. Organizowano konferencję automatyki w Częstochowie. Opracowywano programy dla szkolenia w CUGW.

Lata 1964, 1965. Przewodniczący — kol. W. Mołoniewicz, wiceprzewodniczący — kol. M. Michniewicz, sekretarz — kol. J. Pomorski.

Omawiano zagadnienie stosunku planów urbanistycznych do zagadnień wodociągów i kanalizacji. Podjęto opracowywanie umowy o współpracę techniczną z Węgrami. Przygotowano program konferencji „Postęp techniczny w dziedzinie

uzdatniania wody". Kontynuowano współpracę z PKGW.

Rok 1966. Przewodniczący — kol. S. Nawara, wiceprzewodniczący — kol. kol. J. Kłossowski, A. Luciński, sekretarz — kol. T. Smieciński.

Analizowano rozwój zagadnień w sekcji Wodociągów i Kanalizacji, rozważano podział sekcji na wodociągową i kanalizacyjną. Sprawdzono realizację wszystkich wniosków ze zjazdów delegatów i kongresów. Omawiano zagadnienia celowości wydawania słowników i potrzebę słownika czterojęzycznego w dziedzinie wod.-kan.

Lat 1967, 1968. Decyzją Zarządu Głównego PZITS nastąpił podział dotychczasowej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji. Powstały:

1) Główna Sekcja Zaopatrzenia w Wodę Przewodniczący — kol. S. Nawara, zastępca — kol. J. Kłossowski, sekretarz — kol. W. Kosman, członkowie — kol. kol. A. Antoniuk, M. Badziak, Z. Bruliński, K. Dohnalik, J. Dujanowicz, T. Gabryszewski, M. Kwapiszewski, M. Roman, J. Rynarzewski, J. Siuzdak, A. Taff.

Sekcja przygotowała 5-letni plan pracy dla sekcji, w ramach planu opracowano:

- ilościowe zaopatrzenia miast i osiedli w wodę,

- orientacyjną mapkę stanu wód w rzekach,

- propozycje w zakresie stref sanitarnej ochrony,

- dane z prac naukowych w biurach projektów.

2) Główna Sekcja Odprowadzania i Unieszkodliwiania Wód Zużytych

Przewodniczący — kol. J. Rutkiewicz, zastępcy — kol. kol. M. Michniewicz, Z. Piechucki, sekretarz — kol. E. Nowakowska, członkowie — kol. kol. J. Gańczarczyk, J. Goliszewski, E. Kempa, J. Komorek, B. Koziorowski, S. Lerczyński, R.

Lewandowski, T. Rak, M. Roman, T. Sędzikowski.

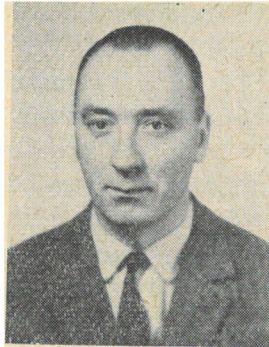
Sekcja przygotowała konferencje w zakresie oczyszczania ścieków i konferencje w zakresie kanalizacji oraz referat na międzynarodową konferencje ochrony wód w Pradze.

Podjęto prace nad organizacją ogólnokrajowego konkursu na projekt w zakresie oczyszczania ścieków.

Współpraca z innymi stowarzyszeniami i z zagranicą

Współpraca branży wodociągowej i kanalizacyjnej w ramach PZITS z innymi stowarzyszeniami w kraju, zwłaszcza stowarzyszeniami Naczelnej Organizacji Technicznej, była kierowana przede wszystkim przez Zarząd Główny PZITS, następnie prowadzona w poszczególnych oddziałach, w bezpośrednich kontaktach terenowych. Statystyka i sprawozdawczość nie ujmuje tego zagadnienia, dlatego trudno jest podać konkretne liczby wspólnych konferencji i narad.

Zagadnienia wodociągów i kanalizacji, zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków występują we wszystkich zakładach produkcyjnych i usługowych, dlatego też tymi zagadnieniami interesowali się koledzy z wielu stowarzyszeń, a w niektórych powstawały nawet specjalne grupy lub sekcje zagadnień wod.-kan. Z niektórymi, jak np. Stowarzyszeniem Chemików Polskich, były bliskie kontakty, wspólne narady i konferencje. Na zaproszenia organizatorów konferencji naukowo-technicznych naszego Zrzeszenia, szeregi problemów i zagadnień opracowywali i przedstawiali koledzy z innych stowarzyszeń. Najwyraźniej współpraca ta występuje w zagadnieniach oczyszczania ścieków na konferencjach w Katowicach. Od 1959 r., tj. od chwili powołania w NOT — Polskiego Komitetu Gospodarki Wodnej, PZITS czynnie włączyło się do prac tego Komitetu. Zagadnienia zwią-

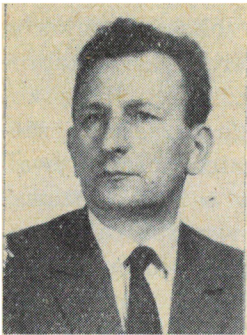

Mgr inż. Zbigniew Piechucki, członek Prezydium ZG, długoletni działacz Sekcji Wodociągów i Kanalizacji

Doc. dr inż. Marek Roman, członek Prezydium ZG, długoletni działacz Sekcji Wodociągów i Kanalizacji

zane z wodociągami, kanalizacją, oczyszczaniem ścieków są przedmiotem zainteresowań zarówno Komitetu, jak i PZITS. Zagadnienia wodociągów i kanalizacji są reprezentowane w PKGW przez wiceprzewodniczącego kol. J. Kłossowskiego. Obecnie w pracach PKGW bierze udział 11 przedstawicieli PZITS z branży wodociągów, kanalizacji i techniki sanitarnej. W ramach współpracy krajowej i zagranicznej, Zrzeszenie bierze czynny udział w pracach Polskiego Komitetu Współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Zaopatrzenia w Wodę.

W skład prezydium Komitetu wchodzi prezes PZITS — kol. H. Janczewski oraz kol. J. Krysiński jako przewodniczący Zespołu Ochrony Wód. Członkami Komitetu są m.in. członkowie PZITS, kol. kol.

Mgr inż. Jarosław Ruńkiewicz, przewodniczący Głównej Sekcji Odprowadzania i Unieszkodliwiania Wód Zużytych

M. Badziak, K. Dohnalik, J. Dujanowicz, J. Fiszer, T. Gabryszewski, J. Goliszewski, J. Just, S. Kołaczkowski, J. Kłossowski, S. Nawara, J. Piotrowski, H. Stamtello.

Międzynarodowe kongresy zaopatrzenia w wodę, odbywające się co trzy lata w różnych krajach Europy, są dużym wydarzeniem dla specjalistów wszystkich kontynentów zajmujących się problemami dostarczania ludności, światu zwierzęcemu i roślinnemu podstawowego surowca do utrzymania życia, jakim jest woda. Każdy postęp w tej dziedzinie zmierzający do intensyfikacji jakościowej i ilościowej dostarczanej odbiorcom wody jest pilnie śledzony i możliwie szybko znajduje wyraz nie tylko w rozwiązaniach projektowych, ale i w konkretnych wdrożeniach poszczególnych rozwiązań w produkcji.

Współpraca PZITS w zakresie wodociągów i kanalizacji z resortami i urzędami centralnymi

Do resortów, z którymi PZITS nawiązywało kontakt i współpracę w zakresie omawianych zagadnień należą:

— Ministerstwo Gospodarki Komunalnej, w gestii którego leży zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków z miast i osiedli, a w przejściowych okresach i wsi.

— Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, w gestii którego znajdują się zagadnienia sanitarno-epidemiologiczne, jakość wody.

— Ministerstwo Rolnictwa, w gestii którego leży obecnie zaopatrzenie w wodę wsi.

— Ministerstwo Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, w gestii którego znajdują się zagadnienia materiałów niezbędnych do budowy i rozbudowy wodociągów i kanalizacji oraz wykonawstwa inwestycyjnego tych obiektów.

— Ministerstwo Przemysłu Chemicznego, w gestii którego znajdują się zakłady przemysłowe o uciążliwych ściekach do oczyszczania.

— Ministerstwo Szkolnictwa, w gestii którego spoczywa sprawa kształcenia kadr technicznych i inżynierskich.

— Centralny Urząd Gospodarki Wodnej, w gestii którego znajduje się ogólna koordynacja wszystkich zagadnień wodnych.

— Komitet Nauki i Techniki, w gestii którego leży rozwój techniki i postępu technicznego.

— Komitet Normalizacyjny, zajmujący się normalizacją wyrobów, urządzeń itp.

— Centralna Rada Związków Zawodowych, z którą istnieje porozumienie na szczeblu NOT i Związek Zawodowy Pracowników Gospodarki Komunalnej i Przemysłu Terenowego.

— Rady Narodowe różnych szczebli w zakresie terenowej współpracy z oddziałami.

Resortem, z którym PZITS najściślej współpracuje jest Ministerstwo Gospodarki Komunalnej od chwili przejęcia przez nie zagadnień wodociągowych i kanalizacyjnych.

W Ministerstwie Gospodarki Komunalnej powołano Centralny Zarząd Przedsiębiorstw i Urzędzeń Komunalnych w 1950 r.

Podstawy dalszej współpracy z Ministerstwem Gospodarki Komunalnej uzyskały oficjalne potwierdzenie w formie zawartej umowy — „Porozumienia o współpracy pomiędzy Ministerstwem Gospodarki Komunalnej i Polskim Zrzeszeniem Inżynierów i Techników Sanitarnych zawartej w Warszawie dnia 26 kwietnia 1968 r.

Działalność wydawnicza

Inną formą działalności PZITS, w której zagadnienia wodociągowe i kanalizacyjne odgrywają dużą rolę jest piśmiennictwo techniczne. Do publikacji tych należy zaliczyć czasopismo „Gaz, Woda i Technika Sanitarna”, czasopisma i publikacje NOT oraz resortu Gospodarki Komunalnej (IGK — Dep. Wod. Kan. — Dep. Techniki).

Instytut Gospodarki Komunalnej wydawał serie „Prace IGK”, przekształcone następnie na „Zeszyty Problemowe” oraz „Studia i Materiały”. Obie te pozycje zostały uwzględnione w podanych liczbach, z tym, że „Studia i Materiały” w latach 1966 i 1967 w ilości po 5 artykułów. „Przeгляд Informacyjny” jako kwartalnik.

Na podkreślenie zasługuje również aktywny udział członków Zrzeszenia w przygotowaniu książek technicznych. Ukazała się ich dość znaczna liczba. Zrzeszenie niejednokrotnie opiniowało i tematykę podejmowaną przez wydawnictwa.

Akcja szkoleniowa

Poza bezpośrednim prowadzeniem różnego rodzaju doszkalania przez koła zakładowe i oddziały dla pracowników własnych zakładów pracy, ze względu na istotne zagadnienie planowego i systematycznego doszkalania załóg, dla resortu Gospodarki Komunalnej zostały opracowane specjalne programy kursowe. Akcja

Lata	Gaz, Woda i Technika Sanitarna					Gosp. Wodna	IGK	MGK	
	Artykuły wod.-kan.	Tematyka techniki sanitarnej	Doświad. zakład.	Inform. zagran.	Razem			Dep. Wod.-Kan.	Dep. Techn.
1946	16	4	—	6	26	2	—	—	—
1947	13	5	1	5	24	3	—	—	—
1948	14	11	5	6	36	1	—	—	—
1949	15	12	6	11	44	6	—	—	—
1950	17	15	4	16	52	8	—	—	—
1951	19	5	—	12	36	4	—	—	—
1952	16	7	14	18	55	5	—	—	—
1953	25	13	3	26	67	11	—	7	—
1954	19	16	2	18	55	13	2	4	—
1955	26	16	4	15	61	13	—	6	—
1956	25	13	8	13	59	17	1	3	—
1957	20	17	7	31	75	16	5	—	—
1958	25	18	4	24	71	12	—	6	—
1959	30	18	5	9	62	14	1	—	—
1960	35	26	2	6	69	9	8	—	—
1961	22	18	7	8	55	11	4	—	—
1962	39	29	—	16	84	7	—	—	—
1963	30	44	3	20	27	14	6	—	12
1964	29	30	3	14	76	12	2	—	12
1965	34	38	8	10	90	11	2	—	8
1966	27	31	8	3	69	7	7	—	4
1967	31	30	11	9	81	13	7	—	8
Razem:	527	416	105	296	1344	209	45	26	44

ta była przeprowadzona w 1953 r. i rozwinęła się szeroko przy współpracy z Centralnym Zarządem Wodociągów i Kanalizacji. Opracowano wówczas 11 podstawowych programów.

Wobec trudności wyodrębnienia akcji odczytowej w zakresie zagadnień wodociągowych i kanalizacyjnych, podano łącznie liczbę imprez w okresie 1949—1967: 3863 imprezy — 91 000 uczestników.

Za długoletnie (od lat 1922—1924) należenie do Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych jako Członka Zbiorowego, honorowe złote odznaki PZITS otrzymały w 1966 r.:

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Katowicach

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tarnowie

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Warszawie.

TECHNIKA SANITARNA

W czasie trwania drugiej wojny światowej działalność Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych uległa zawieszeniu i została wznowiona po wyzwoleniu. W zasadzie nastąpiło to na XXII Zjeździe Zrzeszenia, który odbył się w dniach 8—9 listopada 1945 r. w Katowicach i w Gliwicach. Na Zjeździe tym powołano nowe władze Zrzeszenia oraz utworzono pięć sekcji fachowych przy Zarządzie Głównym, w tym Sekcję Techniki Sanitarnej.

Do zadań Sekcji należała realizacja celów Zrzeszenia w ramach specjalności techniki sanitarnej, poprzez inicjowanie, wdrażanie i prowadzenie prac, w szczególności w zakresie naukowo-technicz-

nym. Do zakresu działalności Sekcji Techniki Sanitarnej należą zagadnienia ochrony środowiska zewnętrznego przed zanieczyszczeniami i zakażeniami uciążliwymi i szkodliwymi dla zdrowia mieszkańców miast i wsi, w ich miejscach zamieszkania, jak również ich pracy. W zakresie problematyki obejmującej działalność Sekcji można wymienić następujące zagadnienia:

— dostarczanie zdrowej wody do picia i potrzeb gospodarczych za pomocą wodociągów lub studzien publicznych lub o charakterze publicznym,

— ochrona zasobów wodnych dla zaopatrzenia ludności,

— usuwanie i unieszkodliwianie wód zużytych bytowych i przemysłowych, które mogą zanieczyszczać i zakażać glebę, wodę i powietrze atmosferyczne,

— oczyszczanie miast i osiedli oraz unieszkodliwianie odpadków stałych i nieczystości płynnych,

— ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem,

— zwalczanie hałasu w osiedlach i w zakładach pracy,

— dezynfekcja, dezynsekcja i deratyzacja ze szczególnym uwzględnieniem szczuroszczelności w budownictwie,

— zagadnienia sanitarne i wyposażenie techniczno-sanitarne w zakładach leczniczych, uzdrowiskach i sanatoriach,

— kąpieliska i łaźnie publiczne oraz pralnie jako zakłady służące utrzymaniu czystości osobistej.

Problematyką ta zajął się z działalnością innych sekcji Zrzeszenia, a w szczególności z Sekcjami Zaopatrzenia w Wodę, Odprowadzania i Unieszkodliwiania Wód Zużytych, sekcje te organizują wspólne posiedzenia i obrady na zjazdach naukowych Zrzeszenia.

Po XXII Zjeździe przewodniczącym Sekcji Techniki Sanitarnej został kol. Zygmunt Rudolf, znany i zasłużony propaga-

Zjazd Techników Oczyszczania Miast w Poznaniu w październiku 1947 r.

tor techniki sanitarnej w kraju. Po XXIII Zjeździe Zrzeszenia, który odbył się w dniach 26—28 czerwca 1946 r. w Bydgoszczy, przewodniczącym Sekcji został kol. Stefan Dobrowolski, a w rok później, po XXIV Zjeździe we Wrocławiu, kol. Jan Just.

Zgodnie z regulaminem Zarząd Sekcji T.S. składał się z siedmiu osób. Poza wymienionym już przewodniczącym w skład wchodził: kol. Jerzy Zwoliński — wiceprzewodniczący, kol. Witold Hermanowicz i kol. Irena Cabejszek, jako sekretarze oraz kol. kol.: Henryk Przyłęcki, Stanisław Warzecha i Konstanty Żółciński, jako członkowie.

Pierwsze lata działalności Sekcji T.S. poświęcone były zagadnieniom związanym z potrzebami odbudowy zakładów i urządzeń użyteczności publicznej, które uległy zniszczeniu w okresie wojny oraz zagadnieniom szkolenia kadr fachowych dla odbudowy i eksploatacji tych zakładów. Jednocześnie z zadaniami odbudowy zajęto się planami rozwoju miast i osiedli i związanymi z nimi odbudową i rozbu-

dową zakładów i urzędzeń użyteczności publicznej.

Na Kongresie Techników Polskich w 1946 r. w Katowicach brało czynny udział Zrzeszenie, wprowadzając szereg postulatów z zakresu techniki sanitarnej, tak bardzo istotnych dla utrzymania czystości środowiska zewnętrznego i tworzenia zdrowych warunków bytowania oraz podnoszenia komfortu w życiu ludności miast i osiedli. Zrzeszenie zorganizowało we wszystkich oddziałach pokonferencyjne odczyty i dyskusje, z udziałem robotników, dla popularyzacji uchwał Kongresu. Sekcja T.S. oraz członkowie Zrzeszenia o odpowiedniej specjalności brali czynny udział we współpracy Zrzeszenia z Ministerstwem Odbudowy, Ministerstwem Administracji Publicznej, Ministerstwem Ziemi Odzyskanych, Głównym Urzędem Planowania Przestrzennego, Polskim Komitetem Normalizacyjnym oraz Kierownictwem NOT i innymi stowarzyszeniami, będąc rzecznikami techniki sanitarnej.

W trosce o szkolenie kadry inżynierów sanitarnych, koniecznych dla realizowania zamierzeń z zakresu techniki sanitarnej, Zrzeszenie wystąpiło do władz z inicjatywą powołania do życia Akademii Inżynierii Sanitarnej. Rezultatem tego wystąpienia było utworzenie Oddziału Budownictwa Sanitarnego na Wydziale Inżynierii Politechniki Warszawskiej, który następnie został usamodzielniony jako Wydział Inżynierii Sanitarnej z prawem wydawania dyplomów magistrów inżynierów budownictwa sanitarnego. Podobnie powołano Wydziały Inżynierii Sanitarnej na Politechnice Wrocławskiej i na Politechnice Śląskiej. Zrzeszenie występowało również z postulatami utworzenia katedr technologii wody i ścieków na wydziałach chemii politechnik oraz wykładania przedmiotu Technika Sanitarna na wydziałach szkolących inżynierów-technologów produkcji w różnych dziedzinach

przemysłowych, w których odpady poprodukcyjne mogą mieć ujemny wpływ na stan sanitarny otoczenia.

Zrzeszenie zainteresowane jakością dostarczanej ludności wody współpracowało z Ministerstwem Zdrowia. Współpraca ta dotyczyła właściwego rozdziału aparatury do chlorowania wody oraz — w ramach działalności Oddziału Pomorskiego — organizowania i przeprowadzenia 5-tygodniowego kursu w zakresie technologii wody, a w ramach Oddziału Poznańskiego — kursu higieny wody i urzędzeń wodociągowych. W oddziałach: Warszawskim, Pomorskim, Górnośląskim i Poznańskim zorganizowano szereg zebrań odczytowo-dyskusyjnych z zakresu techniki sanitarnej.

W latach 1948/49 Zrzeszenie przedłożyło władzom centralnym szereg memoriałów odnośnie produkcji zbiorników do gromadzenia odpadków, w sprawie dokształcania fachowców w zakresie techniki sanitarnej w szkołach różnych stopni oraz w wieczorowych szkołach inżynierskich, jak również w sprawie wyjazdów stażowych za granicę.

Przedstawiciele Zrzeszenia brali udział w różnych komisjach organizowanych przez władze centralne i terenowe, opracowujących normy dokumentacji techniczno-budowlanej, ujednoczenia metod walki z gryzoniami, metod i urzędzeń do dezynfekcji i dezynsekcji oraz szczuroszczelności budynków.

Zrzeszenie, przez swych przedstawicieli, wzięło udział w naradzie Delegatów SARP nad projektem Warszawskiego Zespołu Miejskiego, wysuwając dezyderaty dotyczące ciepłowni dzielnicowych, zaopatrzenia w wodę i oczyszczania miasta oraz usuwania i unieszkodliwiania odpadków.

W okresie tym Sekcja T.S. powołała komisję do opracowania danych o działaniu urzędzeń do uzdatniania wody i o-

czyszczenia ścieków, w celu przygotowania materiałów dla poradnictwa zakładom w usuwaniu trudności eksploatacyjnych. Nawiązano współpracę z Instytutem Badawczym Hutnictwa oraz oddziałami wodnymi filii Państwowego Zakładu Higieny. Współpraca polegała m.in. na przygotowaniu referatów na kursokonferencje oraz artykułów do czasopisma Zrzeszenia. Opracowano projekt współzawodnictwa w podniesieniu stanu sanitarnego zaopatrzenia w wodę wsi polskiej. W ramach pracy szkoleniowej zorganizowano odczyt na temat „Aktualne zagadnienia techniczno-sanitarne wodociągów dolnośląskich”. Na zleceniach Ministerstwa Zdrowia Sekcja T.S. zorganizowała kurs dla personelu kierowniczego wodociągów pięciu województw, który odbył się jesienią 1949 r. Wzięto też czynny udział w kursie organizowanym przez Związek Mierniczych R.P. pod hasłem „Planowanie terenów rolniczych i osiedli wiejskich”, na którym wygłoszono cykl odczytów pod tytułem „Higiena osiedla wiejskiego”.

Sekcja bierze czynny udział w pracach Komisji Normalizacyjnej dla Spraw Szpitalnictwa. W ramach powszechnej deratyzacji Sekcja reprezentuje Zrzeszenie i uczestniczy w pracach Komisji, powołanej do tych spraw przez Ministerstwo Zdrowia. Sekcja bierze również udział w opracowywaniu wzorowych studzień na wsi oraz zapoczątkowała prace nad słownictwem techniczno-sanitarnym.

Sekcja przystąpiła do opracowania metody profilaktycznej w zakresie chemicznej walki z plagą much. W latach 1948/49 zagadnienia oczyszczania miast przeszły do Sekcji Oczyszczania Miast, która powstała w wyniku uchwały zjazdu przedstawicieli zakładów oczyszczania miast. Na Zjeździe tym postanowiono przystąpić do Zrzeszenia oraz utworzyć Sekcję ZOM. Na posiedzeniu Zarządu Głównego Zrzesze-

nia, w dn. 22 czerwca 1948 r., które odbyło się w Sopocie, powołano Sekcję Oczyszczania Miast, a na XXV Zjeździe Zrzeszenia, odbytym w Sopocie w dniach 23—25 czerwca 1948 r. powołano Zarząd Sekcji w osobach: kol. J. Rawski — przewodniczący, kol. S. Warzecha — wiceprzewodniczący, kol. Zacharski — sekretarz, kol. Frontczak — zastępca sekretarza oraz członkowie: kol. kol. Wojciechowski, Chałupka, Czaplicki i Gończakowski. Na posiedzeniu wygłoszono szereg referatów i uchwalono rezolucje odnoszące się do współpracy z centralnymi urzędami państwowymi i do struktury organizacyjnej przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Na obradach Sekcji przedyskutowano szereg aktualnych problemów organizacyjnych, technicznych i zaopatrzeniowych zakładów oczyszczania miast; ustalono środki zaradcze i metody postępowania do przewyciężenia napotykaných trudności w odbudowie mocy usługowej zakładów. W okresie od 24 czerwca 1948 r. do 30 czerwca 1949 r. Zarząd Sekcji O.M. uległ zdekompletowaniu i w pracach swoich ograniczył się do działalności organizacyjnej zakładów oczyszczania miast w terenie i redagowaniu Biuletynu ZOM.

Na XXVI Zjeździe Zrzeszenia (1949 r.) w Łodzi Sekcja T.S. dyskutowała nad problematyką swojej działalności, w szczególności podkreślała konieczność zajęcia się zagadnieniami obornika, zwalczaniem plagi much i szcurów, sprawą czystości powietrza atmosferycznego i jego ochroną przed dymami i pyłami przemysłowymi oraz hałasem ulicznym. Na posiedzeniu Sekcji wybrano do Zarządu ponownie ustępujący skład, powiększając go o kol. T. Kowalczyka. Sekcja oczyszczania miast dyskutowała nad zagadnieniami organizacyjnymi ZOM-ów i koniecznością przyspieszenia ich rozbudowy oraz zaopatrzenia w nowocześniejszy sprzęt i tabor specjalny do oczyszczania ulic i placów oraz

do bezpylnego wywożenia odpadków domowych i zmiotków ulicznych. Poruszano też sprawy wysypisk kontrolowanych oraz możliwość utylizacji odpadków. Skład Zarządu Sekcji O.M. uległ zmianie; na przewodniczącego wybrano kol. Markowskiego, wiceprzewodniczącego kol. Warzechę, sekretarza kol. Gończakowskiego, zastępcę sekretarza kol. Tredjakowskiego. Członkowie: kol. kol. Wojciechowski, Rawski i Czaplicki. Redaktorem Biuletynu pozostał kol. Warzecha.

W okresie lat 1950/51 Sekcja Techniki Sanitarnej zajmowała się akcją odczytową i referatową mającą na celu programowanie zagadnień i idei techniki sanitarnej. W latach 1951/52 przewodniczącym Sekcji T.S. został kol. Z. Rudolf, a sekretarzem — kol. W. Hermanowicz. Sekcja w tym okresie zajmowała się realizacją zagadnień techniczno-sanitarnych w ramach Planu 6-letniego, a w szczególności zagadnieniami szkolenia i doszkalania kadr z zakresu techniki sanitarnej. Zajmowała się również zagadnieniem ochrony wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem ściekami przemysłowymi, uczestnicząc w pracach Konferencji Naukowo-Technicznej: „Ochrona wód przed zanieczyszczeniem”, która odbyła się jesienią 1952 r. Sekcja uczestniczyła również w Zjeździe Naukowo-Technicznym na temat „Oczyszczanie wód odpływających w przemyśle rolnym i spożywczym”, zorganizowanym przez Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Rolno-Spożywczego.

Poza akcją odczytową prowadzono pracę nad słownictwem technicznym z zakresu techniki sanitarnej, a w szczególności oczyszczania ścieków. W tym czasie Sekcja rozpoczęła pracę przygotowawczą do konferencji naukowo-technicznej, poświęconej zagadnieniom wykorzystania ścieków dla celów rolniczych. Przyjęto następujące tezy:

- nawozy humusowe są podstawowym czynnikiem produkcji żywności,
 - zakłady przeróbki śmieci i oczyszczania ścieków — fabrykami nawozów humusowych,
 - wykorzystanie rolnicze ścieków jest czynnikiem wzrostu produkcji rolniczej. Sekcja T.S. przygotowała również Ogólnokrajowy Zjazd Techników Sanitarnych o następującej tematyce:
 - gospodarka wodna i ściekowa w krajach gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych,
 - ochrona wód przed zanieczyszczeniami i oczyszczanie ścieków,
 - ochrona źródeł zaopatrzenia w wodę.
- Na zjeździe w Opolu przedyskutowano zagadnienie: „Nadzór techniczno-sanitarny nad oczyszczalniami ścieków jako czynnik oszczędnej gospodarki”, referowany przez kol. Z. Rudolfa. W wyniku dyskusji podkreślono konieczność wykonywania pomiarów ilości i jakości usuwanych do odbiorników ścieków i właściwej ich eksploatacji. Ponieważ realizacja tych wniosków wymaga odpowiedniej kadry fachowej, powinna być ona wyszkolona na wyższych uczelniach politechnicznych i w szkołach inżynierskich. W szczególności podkreślono konieczność szkolenia w zakresie eksploatacji i kontroli oczyszczalni ścieków.

Zrzeszenie wspólnie z SNiT Wod.-Mel. zorganizowało Konferencję Naukowo-Techniczną: „Zagadnienia wykorzystania ścieków w rolnictwie z uwzględnieniem regionu warszawskiego”, która odbyła się w dniach 20 i 21 listopada 1953 r. w Warszawie. Na konferencji wygłoszono następujące referaty:

„Stan obecny i przyszłość użytkowania ścieków w Polsce” — ref. prof. J. Wierzbicki,

„Rolnicze wykorzystanie stałych odpadków miasta na tle zdobyczy nauki radzie-

ckiej” — ref. mgr K. Bernacki i dr Tuchołka,

„Wykorzystanie ścieków miejskich i ich osadów, jako zagadnienie techniczno-sanitarne w gospodarce komunalnej” — ref. prof. Z. Rudolf,

„Miasta jako fabryki nawozów humusowych” — ref. inż. W. Skoraszewski,

„Zagadnienie wykorzystania ścieków m.st. Warszawy do nawadniania” — ref. inż. Obuchowski.

Podobnie w Katowicach oddział Zrzeszenia zorganizował konferencję naukowo-techniczną poświęconą zagadnieniu oczyszczania ścieków na terenie GOP. Na konferencji wygłoszono dwa referaty:

„Cele i zadania Zakładu Badań Wodociągów i Kanalizacji Politechniki Śląskiej” — ref. prof. E. Zaczyński.

„Biologiczne oczyszczanie ścieków na przykładzie oczyszczalni ścieków m. Bytomia” — ref. mgr inż. J. Zamorski.

W obszernej dyskusji omówiono zagadnienie oczyszczania ścieków i badania z tym związane oraz konieczność zakładania doświadczalnych placówek dla rozwiązywania trudnych nieraz zagadnień oczyszczania ścieków przemysłowych.

W 1953 r. odbył się w Krakowie XXIX Zjazd Zrzeszenia pod hasłem postępu technicznego, na którym prof. Z. Rudolf wygłosił referat na temat znaczenia techniki sanitarnej w dobie obecnej, podkreślając w szczególności problemy czystości miast przemysłowych i konieczność rolniczego wykorzystania ścieków gospodarczych i przemysłowych. Na VII Zjeździe Delegatów w Olsztynie (1954 r.) prowadzono narady pod hasłem zmniejszenia kosztów inwestycyjnych oczyszczania ścieków. W związku z tym zwrócono się do Ministra Gospodarki Komunalnej, żeby Instytut Gospodarki Komunalnej oraz biura projektowe resortu wprowadziły do swych programów prace badawcze nad ekonomią oczyszczania ścieków, typizacją

urządzeń, automatyzacją procesów oczyszczania oraz wykorzystywaniem ścieków dla potrzeb rolnictwa.

Sekcja T.S. obradowała wspólnie z Sekcją Wod.-Kan. nad problemami lepszego i szybszego opracowania dokumentacji i koniecznością przeprowadzania badań dla uzyskania potrzebnych danych i materiałów wyjściowych do projektów. Omawiano również konieczność usprawnienia i potaniaenia procesów koagulacji wody.

Na VIII Zjeździe Delegatów, odbytym w Warszawie w 1955 r., dyskutowano zagadnienia realizacji Planu 5-letniego. Jako najistotniejszy wysunięto problem postępu technicznego, którego właściwa realizacja pozwoli na szybsze i bardziej ekonomiczne wykonanie zadań inwestycyjnych. Szczególnie jest to ważne w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Staje się ono przyczyną niszczenia budowli wodnych, zagraża ujęciom wody dla potrzeb przemysłowych i komunalnych, powoduje straty w gospodarce rybnej.

W 1955 r. Sekcja T.S. zorganizowała kilka zebrań dyskusyjnych z referatami na temat wpływu elementów promieniotwórczych na wodę i ścieki oraz metod uzdatniania wody i stosowania do tego celu różnych urządzeń nowoczesnych, np. filtrów kontaktowych.

W ramach XXX Zjazdu Zrzeszenia w Sopocie, odbytego w 1956 r., Sekcje T.S. i Wod.-Kan. odbyły wspólną konferencję, na której omówiono zagadnienia zaopatrzenia w wodę w wielkich i małych zakładach wodociągowych, produkcji armatury, ekonomii produkcji, technologii uzdatniania wody, jak również różnych zagadnień eksploatacji zakładów wodociągowych.

W dn. 25 lipca 1956 r. ukonstytuowała się Centralna Komisja Wod.-Kan. i Techn. Sanit. w sposób następujący: przewodniczący — kol. H. Janczewski, wiceprzewodniczący — kol. J. Kowalski (kanali-

zacja), wiceprzewodniczący — kol. Z. Rudolf (Techn. Sanit.), I sekretarz — kol. J. Liebfeld, II sekretarz — kol. R. Koskowski, zastępcy sekretarzy — kol. kol. Ł. Jastrzębski, St. Michalik, członkowie — kol. kol. S. Antoniuk, K. Bernacki, W. Błaszczyk, K. Dohnalik, A. Heyda, J. Just, J. Kajrunajtys, J. Kłossowski, A. Luciński, J. Piotrowski, J. Rynarzewski, Z. Stefańczyk, E. Winter, F. Zygmantowski, E. Zaczyński, J. Zwoliński.

Centralna Komisja wyznaczyła program działania, w którym m.in. postanowiono: 1) realizację wniosków z XXX Zjazdu, 2) przygotowanie do udziału w III Kongresie Inżynierów i Techników, 3) zorganizowanie konferencji o stanie wodociągowym, 4) opracowanie poradnika wod.-kan.

Centralna Komisja brała udział w pracach Komisji Porozumiewawczej 4 stowarzyszeń, SARP, SNITSOG, PZITB, SEP, mającej na celu uzgodnienie stanowiska w sprawie organizacji biur projektowych architektoniczno-budowlanych oraz przedłożenia go właściwym władzom. Komisja zorganizowała udzielanie porad fachowych i opracowała kurs z zakresu wodociągów i kanalizacji. Największą aktywność w zakresie zagadnień techniki sanitarnej przejawiał oddział Zrzeszenia w Katowicach, który zajął się następującymi zagadnieniami:

— formy działalności technicznej w zakresie oczyszczania ścieków; badania technologiczne, projektowanie urządzeń, ich wykonawstwo i eksploatacja,

— współczesna problematyka badań nad oczyszczaniem ścieków miejskich i przemysłowych oraz stan i zakres tych badań w Polsce,

— nowe sposoby projektowania urządzeń do oczyszczania ścieków,

— obecny stan wykonawstwa oczyszczalni ścieków,

— wymagania stawiane przy eksploatacji oczyszczalni ścieków.

Problematykę tą zreferowano i przedyskutowano na konferencji z udziałem specjalistów z całego kraju. Komisja zorganizowała odczyty w kołach zakładowych na temat zagadnień z zakresu techniki sanitarnej, tj. uzdatniania wody, oczyszczania ścieków, oczyszczania miast i osiedli itp.

W okresie od grudnia 1957 r. do grudnia 1958 r. w szeregu oddziałów odbyły się narady dyskusyjne na temat problematyki techniki sanitarnej:

— w dn. 1.II.1957 r. Oddział w Poznaniu zorganizował naradę poświęconą tematyce ochrony wód przed zanieczyszczeniem, wygłoszono 4 referaty,

— w dn. 20.II.1958 r. Oddział Katowicki zorganizował naradę na temat podniesienia poziomu sanitarnego miast w Polsce; przedstawiono jeden referat wprowadzający,

— w dn. 24.IV.1958 r. zorganizowano we Wrocławiu naradę o problematyce oczyszczania miast, z jednym referatem wprowadzającym,

— w dn. 17.V.1958 r. na Zjeździe Regionalnym Oddziału Wrocławskiego, zwołanym pod hasłem „Problematyka techniki sanitarnej województwa wrocławskiego” — wygłoszono 5 referatów.

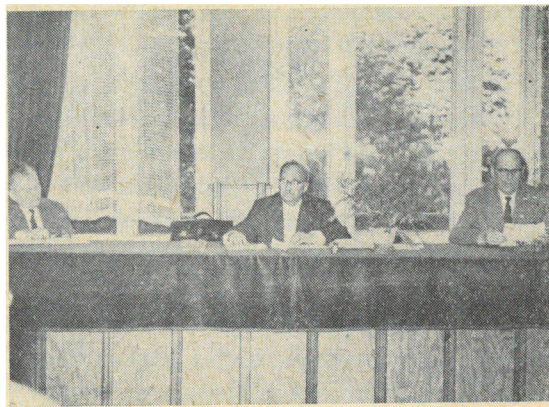
W dn. 9 grudnia 1958 r. odbył się w Warszawie XI Zjazd Delegatów Zrzeszenia, na którym podsumowano działalność za ubiegły rok, m.in. w zakresie techniki sanitarnej. W 1958 r. rozwinęła się działalność naukowo-techniczna w Zarządzie Głównym i w oddziałach. Przejawiało się to w organizowaniu licznych konferencji oraz w udziale opiniowania zamierzeń i projektów urbanistycznych i budowlanych, z punktu widzenia utworzenia zdrowego środowiska dla życia ludności. Członkowie Zrzeszenia włączyli się do działalności w komisjach techniczno-eko-

nomicznych rad narodowych dla ukierunkowywania i realizowania działalności inwestycyjnej i legislacyjnej związanej z warunkami bytowania ludności miast i wsi.

W dniach 25—27 maja 1959 r. odbył się w Krakowie Jubileuszowy Zjazd Naukowy Zrzeszenia. Wygłoszone na nim referaty oraz przeprowadzone dyskusje podkreśliły doniosłą rolę techniki sanitarnej w życiu ludności kraju, jak również duże jej znaczenie gospodarcze, które nie jest jeszcze dostatecznie doceniane. Konieczna więc jest radykalna zmiana istniejącego stanu rzeczy.

Ustalono, że kompleksowo ujmowany postęp techniczny w inżynierii sanitarnej przyczynia się do poprawy warunków zdrowotnych dla ludności, co umożliwia podnoszenie wydajności pracy i wzrost dochodu narodowego. Podkreślono konieczność oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku właściwego pojmowania humanistycznych zadań postępu technicznego i procesów rozwojowych techniki sanitarnej w służbie człowieka. Wskazano na potrzebę stałego, systematycznego szkolenia kadry inżyniersko-technicznej, której niedobór wpływa hamująco na realizację inwestycji i wdrażanie postępu technicznego w zakresie techniki sanitarnej. Wielkim brakiem w walce o postęp techniczny inżynierii sanitarnej są znaczne opóźnienia w przebiegu badań naukowo-doświadczalnych i we wprowadzaniu do produkcji wyników prac wykonywanych.

Jednym z ważniejszych zadań techniki sanitarnej jest wstrzymanie wzrostu zanieczyszczenia środowiska zewnętrznego, a następnie redukcja tego zanieczyszczenia do granic technicznie i ekonomicznie uzasadnionych oraz koniecznych dla stworzenia zdrowych warunków życia ludności i ustawienia gospodarki narodowej na zdrowych podstawach równomiernego

Prezydium Sekcji Techniki Sanitarnej na Zjeździe 40-lecia PZITS w Krakowie. Od lewej kol. J. Zwoliński, Z. Rudolf, J. Goliszewski

kompleksowego rozwoju. Czystość wody, gleby i powietrza jest podstawą zdrowia i zdolności do pracy mieszkańców naszego kraju. Dla osiągnięcia tego celu należy zwiększyć realizację oczyszczalni ścieków miejskich i przemysłowych, przyspieszyć rozbudowę i należyte wyposażenie w sprzęt i tabor specjalny miejskich przedsiębiorstw oczyszczania oraz instalować urządzenia do redukcji emisji zanieczyszczeń usuwanych do powietrza atmosferycznego.

Z realizacją tych wniosków zwrócono się do odpowiednich władz i urzędów centralnych oraz zainteresowanych instytucji. W realizacji większości tych wniosków Zrzeszenie uczestniczyło poprzez oddziały, koła zakładowe i członków specjalistów opracowujących programy nauczania, referaty, opinie o różnego rodzaju opracowaniach i projektach technicznych i legislacyjnych oraz poprzez wykonywanie ekspertyz przez rzeczoznawców Zrzeszenia.

W dn. 10.V.1960 r. ukonstytuowała się nowo powołana Sekcja Główna Balneotechniki, która przyjęła wszystkie zagadnienia techniczno-sanitarne uzdrowisk, sana-

toriów i zakładów lecznictwa zamkniętego i otwartego resortu zdrowia.

W dniach 25—28.V.1960 r. odbyła się w Katowicach III Konferencja Naukowo-Techniczna: „Postęp techniczny w oczyszczaniu ścieków”. Wygłoszono jedenaście referatów na temat oczyszczania ścieków miejskich i różnego rodzaju ścieków przemysłowych oraz kontroli działania oczyszczalni. W wyniku dyskusji uchwalono szereg wniosków, z których najważniejsze brzmiały następująco:

— należy spowodować koordynację działalności naukowej w dziedzinie oczyszczania ścieków,

— należy ujednoczyć nomenklaturę naukowo-techniczną w dziedzinie oczyszczania ścieków,

— należy propagować stosowanie metod biologicznych do oczyszczania ścieków przemysłowych.

W 1961 r. odbył się we Wrocławiu IV Kongres Techników Polskich, przy czynnym współudziale Zrzeszenia, którego członkowie uczestniczyli w obradach dotyczących zagadnień gospodarki komunalnej i ochrony wód. Uchwalono szereg niezwykle ważnych wniosków, które miały przyczynić się do realizacji zadań techniki sanitarnej w 5-letnim planie inwestycyjnym (1961—1965).

W lutym 1961 r. ponownie powołano samodzielną Sekcję Główną Techniki Sanitarnej i Oczyszczania Miast w następującym składzie: kol. kol. Z. Rudolf — przewodniczący, Z. Linowski i J. Goliszewski — wiceprzewodniczący, J. Majkowski — sekretarz oraz członkowie: J. Zwoliński, K. Skalmowski, S. Warzecha, S. Kaliciński, T. Antolak, A. Czaplicki. Na początku 1962 r. skład Sekcji uległ pewnej zmianie. Wycofali się z pracy: kol. kol. J. Majkowski, S. Kaliciński i J. Zwoliński, a do pracy w Sekcji zostali zaproszeni: kol. kol. J. Sybiga, B. Lisek i G. Wa-

siak, która objęła funkcję sekretarza Sekcji.

Sekcja postawiła sobie za zadanie ściślejsze związanie inżynierów i techników pracujących w dziedzinie oczyszczania miast z Zrzeszeniem, szerszego rozwinięcia działalności w zakresie techniki sanitarnej i w oczyszczaniu miast.

W 1961 r. wspólnie z Oddziałem Katowickim Sekcja zorganizowała w Wiśle Konferencję Naukowo-Techniczną: „Postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania miast”. Wnioski przekazano zainteresowanym władzom i urzędom.

Szybki rozwój miast wpływa na konieczność przyspieszenia rozwoju zakładów oczyszczania miast oraz unowocześnienia taboru specjalnego. W związku z tym Sekcja na posiedzeniach przedyskutowała węzłowe zagadnienia oczyszczania miast i wysunęła następujące postulaty:

— utworzenie stałej komórki projektowej dla zagadnień oczyszczania miast w jednym z warszawskich lub katowickich biur projektowych,

— nawiązanie kontaktu z dwoma międzynarodowymi organizacjami: IAM oraz INTAPUC, które przysłały swoje regulaminy organizacyjne,

— wystąpienie z wnioskiem do KBUA i wprowadzenie oraz przestrzeganie obowiązków opracowywania koncepcji oczyszczania miast wraz z wynikającą z niej lokalizacją najnowocześniejszych obiektów nieruchomości jako aneksu do urbanistycznych planów zagospodarowania; wniosek został przyjęty przez KBUA,

— interweniowanie w sprawie tworzenia sekcji przy oddziałach; pomimo dwukrotnego wystąpienia do oddziałów utworzono tylko jedną sekcję we Wrocławiu.

Sekcja na kilku posiedzeniach przedyskutowała potrzeby wydania oraz treść branżowej instrukcji zasad projektowania i dokumentacji technicznej oczyszczania miast oraz zebrania wszystkich przepisów

wraz z komentarzami odnoszących się do zakładów oczyszczania.

Wskutek starań Sekcji kol. prof. Z. Rudolf wyjechał jako delegat NOT na Międzynarodowy Kongres IAM, który odbył się w maju 1962 r. w Essen. Po powrocie prof. Z. Rudolf wygłosił trzy referaty na tematy poruszane na Kongresie.

Kol. T. Antolak wygłosił referat pt. „Kompostowanie odpadków domowych metodą Danó”.

Sekcja brała czynny udział w Naukowym Zjeździe Zrzeszenia, w czerwcu 1962 r. w Augustowie. Przedyskutowano na konferencji szereg zagadnień z zakresu oczyszczania miast, a w szczególności realizację zamierzeń normalizacyjnych, typizacyjnych oraz badań naukowo-technicznych.

Wygłoszono referaty:

„Zakres i program typizacji w dziedzinie miast” — kol. A. Czaplicki,

„Uwagi o projektowaniu zakładów przeróbki śmieci” — kol. Z. Rudolf,

„Kierunki badań nad przeróbką odpadków miejskich w Polsce” — kol. kol. Z. Linowski i K. Skalmowski,

„Kierunki mechanizacji oczyszczania miast w Polsce” — kol. T. Antolak.

Wysunięto potrzebę zbiorczego opracowania informacji techniczno-ekonomicznej oraz danych o dotychczas zgłoszonych i zrealizowanych usprawnieniach technicznych, w celu przekazania ich zakładom do wiadomości i wykorzystania.

W roku 1963 skład osobowy Głównej Sekcji Techniki Sanitarnej i Oczyszczania Miast nie uległ zmianie. Działalność Sekcji w 1963 r. skoncentrowała się głównie na zorganizowaniu Konferencji Naukowo-Technicznej: „Postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania miast”.

Ponadto zorganizowano w Warszawie odczyt kol. T. Antolaka pt. „Przegląd metod unieszkodliwiania i wykorzystania

odpadków miejskich oraz urządzeń stosowanych dla tego celu w NRF”.

W województwie koszalińskim kol. kol. Z. Rudolf i K. Skalmowski wygłosili odczyt: „Usuwanie i unieszkodliwianie nieczystości w małych miastach i osiedlach”. W 1963 r. powołano w Oddziale Zielonogórskim Sekcję Oczyszczania Miast. Opracowano memoriał do Ministerstwa Gospodarki Komunalnej w sprawie wniosków ze Zjazdu Naukowego w Augustowie. W dniach 4—5 czerwca 1964 r. odbyła się w Kielcach II Konferencja Naukowo-Techniczna: „Postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania miast”, zorganizowana przez Oddział Zrzeszenia w Kielcach przy współudziale Sekcji Głównej Techniki Sanitarnej i Oczyszczania Miast. Celem konferencji było:

— wymiana doświadczeń i dotychczasowych osiągnięć w dziedzinie usuwania, unieszkodliwiania i utylizacji odpadów miejskich oraz oczyszczania ulic i placów w miastach,

— ustalenie kierunków działania w tej dziedzinie na najbliższe lata.

Wygłoszono 9 referatów związanych z tematyką konferencji oraz podano komunikat o działalności Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej w resorcie gospodarki komunalnej.

Pierwszy referat, wygłoszony przez kol. J. Goliszewskiego, pt. „Problemy oczyszczania miast w planowaniu przestrzennym”, poruszał konieczność harmonijnej współpracy architekta, opracowującego projekt przestrzennego zagospodarowania miasta, z inżynierem sanitarnym, specjalistą od zagadnień technologicznych oczyszczania miast, już na etapie opracowania założeń od planu zagospodarowania przestrzennego. W referacie omówiono wzajemne powiązania pomiędzy projektami zagospodarowania przestrzennego miasta a projektami jego oczyszczania dla otrzymania optymalnych rozwiązań z punktu

II Konferencja Naukowo-Techniczna: „Postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania miast” w Kielcach w 1964 r. Przewodniczący kol. prof. Z. Rudolf

widzenia gospodarczego. Drugi referat, wygłoszony przez kol. A. Czaplickiego, pt. „Niektóre problemy w projektowaniu oczyszczania miast”, dotyczył konieczności wcześniejszego wykonania podstawowych badań dla uzyskania danych potrzebnych do wykonania projektu oczyszczania miasta. Autor poruszył również zagadnienie ujednoczenia nomenklatury w zakresie oczyszczania miast.

W referacie pt. „Unieszkodliwianie i wykorzystanie odpadków miejskich drogą kompostowania”, kol. T. Antolak omówił zagadnienie kompostowania odpadków domowych w Polsce na tle procesów tego rodzaju prowadzonych za granicą. Nakreślone zostały również kierunki realizacji kompostowania odpadków w kraju na szerszą skalę, z zastosowaniem mechanizacji niektórych elementów technologicznych.

Kol. kol. Z. Rudolf i K. Skalmowski w referacie: „Unieszkodliwianie odpadków miejskich drogą spalania” przedstawili przegląd stosowanych za granicą metod spalania odpadków i wyrazili pogląd, że w dużych ośrodkach miejskich spalanie

może znaleźć zastosowanie na równi z kompostowaniem.

Sposoby i środki do walki z pyłem na drogach miejskich zostały omówione w referacie pt. „Walka z pyłem na drogach miejskich”, przez kol. kol. M. Mączyńskiego i W. Wyderko. W referacie pt. „Postęp techniczny w taborze do oczyszczania miast” — mgr inż. M. Dąbrowski z Wytwórni Urządzeń Komunalnych omówił realizowanie u nas postępu technicznego w zakresie sprzętu i urządzeń do oczyszczania miast na tle produkowanego sprzętu za granicą. Sugerował nawiązanie współpracy w produkcji z zagranicznymi producentami dla szybszego zrealizowania produkcji nowoczesnego taboru specjalnego do oczyszczania miast.

Kol. G. Gedroyć w referacie pt. „Prace naukowo-badawcze Zakładu Badawczego Oczyszczania Miast i Osiedli IGK” omówił prace prowadzone przez Zakład i planowane na najbliższe lata, w szczególności mechanizację oczyszczania miast i kompostowanie odpadków. Kol. B. Lisek w referacie: „Niektóre wybrane problemy dotyczące eksploatacji oczyszczania na przykładzie MPO Warszawa” poruszył szereg problemów eksploatacyjnych, proponując różnego rodzaju zmiany w działalności oczyszczania łącznie ze zmianą ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w miastach. W referacie pt. „Osiągnięcia w zimowym i letnim oczyszczaniu większych miast”, kol. Z. Rudolf nakreślił zasady organizacji letniego i zimowego oczyszczania w większych miastach Polski, takich jak Łódź, Wrocław, Kraków, Poznań, Szczecin. Podkreślił osiągnięcia tych miast w utrzymaniu czystości oraz wskazał na konieczność wzmocnienia przedsiębiorstw przez skierowanie do nich wyspecjalizowanej kadry inżynierjno-technicznej.

Po wyczerpującej dyskusji nad wszystki-

mi poruszonymi w referatach zagadnieniami uchwalono szereg wniosków:

— istnieje potrzeba rozwijania kompostowania odpadków miejskich w celu uzyskania nawozów organicznych, których niedobór stale będzie wzrastał,

— na najbliższe lata najpraktyczniejszą metodą kompostowania odpadków jest fermentacja w przyzmacz na otwartych przestrzeniach; należy jednak prowadzić również badania nad przyspieszonym kompostowaniem w komorach,

— projektowanie kompostowania powinno być oparte o analizę ilości i jakości odpadków i zapotrzebowania na kompost,

— należy uzyskiwać dobry i czysty kompost, przy możliwie minimalnych kosztach produkcji,

— produkcja i zbyt kompostu powinny opierać się na porozumieniu Ministerstwa Gospodarki Komunalnej z Ministerstwem Rolnictwa,

— spalanie odpadków może również znaleźć zastosowanie w dużych miastach, także portowych, uzdrowiskach oraz w szpitalach itp.,

— zagwarantowanie potrzebnych środków finansowych na budowę i rozbudowę zaplecza technicznego przedsiębiorstw oczyszczania,

— zapewnienie dostatecznej ilości części zamiennych dla remontów sprzętu specjalnego oczyszczania miast,

— należy opracować wytyczne projektowania dokumentacji oczyszczania miast, — projekty przestrzennego zagospodarowania miast powinny poza innymi zawierać również opracowanie rozwiązania zagadnienia oczyszczania,

— należy powołać pracownię specjalistyczną do prac projektowych w zakresie oczyszczania miast i kompostowni.

Szereg problemów z zakresu techniki sanitarnej poruszono również na dwóch zjazdach naukowo-technicznych zorganizowanych w Katowicach w latach 1964

i 1965.

Rok 1965 był poświęcony na prace związane z przygotowaniem następnej pięcioletki Narodowego Planu Gospodarczego, który charakteryzował się zwiększonymi nakładami na gospodarkę komunalną, ochronę wód i powietrza przed zanieczyszczeniem. Zrzeszenie włączyło się do akcji przygotowania i realizacji zadań wynikających z NPG w zakresie reprezentowanych przez siebie branż. Przedstawiciele Zrzeszenia — specjaliści z zakresu techniki sanitarnej — uczestniczyli w pracach zespołów wytyczających, opracowujących oraz opiniujących zamierzenia i plany inwestycyjne różnych resortów w zakresie ochrony wody, gleby i powietrza przed zanieczyszczeniem. Również brali udział w opracowywaniu aktów prawnych i przepisów regulujących działalność władz administracyjnych i resortów gospodarczych w zakresie zagadnień techniczno-sanitarnych. Jako przykład można zacytować ustawę o ochronie powietrza przed zanieczyszczeniem i związane z nią rozporządzenia wykonawcze.

Sekcja T.S. brała udział w opracowywaniu i opiniowaniu programów szkolenia i doszkalania potrzebnych do realizacji Planu 5-letniego kadr specjalistów z zakresu techniki sanitarnej. Podobne znaczenie miały konferencje naukowo-techniczne, na których omawiano najbardziej aktualne dla realizacji planu pięcioletniego zagadnienia techniczne i technologiczne, organizacyjne i wdrażanie postępu technicznego.

Podobne znaczenie miała działalność Zrzeszenia w ramach V Kongresu Techników Polskich, który odbył się w Zabrzu-Katowicach w 1966 r. Bezpośredni udział aktywistów Zrzeszenia w obradach Kongresu oraz realizacje wniosków i uchwał stały się wydatnym przyczynkiem do ukierunkowania, a następnie realizacji

zadań Planu 5-letniego w zakresie techniki sanitarnej.

Również XV Zjazd Naukowy Delegatów PZITB w Gorzowie, w 1966 r., był poświęcony realizacji postępu technicznego w Planie 5-letnim i odbywał się pod hasłem „Rozwój techniki sanitarnej i gazownictwa w Planie 5-letnim 1966—1970 i perspektywicznym oraz zadania PZITS w ich realizacji”.

Na Zjeździe wygłoszono następujące referaty dotyczące zagadnień techniki sanitarnej:

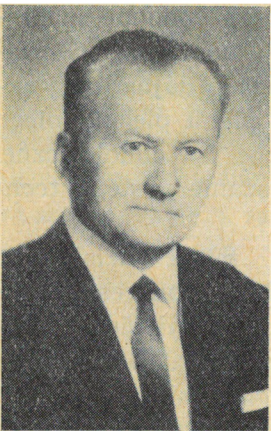
„Główne problemy inżynierii sanitarnej w Planie 5-letnim” — inż. J. Majewski, podsekretarz stanu w Min. Gosp. Kom.

„Zadania techniki sanitarnej w świetle warunków zdrowotnych kraju” — prof. dr J. Kostrzewski, podsekretarz stanu w Min. Zdrowia,

„Problemy ochrony powietrza atmosferycznego w Polsce” — mgr inż. W. Janiszewski, wiceprezes CUGW,

„Zadania Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych w realizacji planu 1966—1970 i perspektywicznego” — dr inż. H. Janczewski, prezes PZITS.

Zadania dla PZITS ujęte w referatach

Mgr inż. Jerzy Zwoliński, przewodniczący Głównej Sekcji Techniki Sanitarnej

oraz podtrzymane w dyskusji koncentrują się na aktywizacji środowisk inżynierów i techników dla wykonania zakładowych planów produkcyjnych, modernizacji produkcji poprzez realizację postępu technicznego oraz podnoszenia jakości usług i produkcji.

Na Zjeździe podjęto uchwałę dotyczącą opracowania 5-letniego programu działalności Zrzeszenia w zakresie ochrony środowiska i podniesienia stanu techniczno-sanitarnego otoczenia człowieka pracy w Polsce z uwzględnieniem rejonów miejskich i wiejskich. W działalności tej należy zwrócić szczególną uwagę na:

— włączenie do programów studiów wszystkich wyższych uczelni wykładów z techniki sanitarnej w zakresie ochrony gleby, wody i powietrza,

— wzmocnienie kadry inżyniersko-technicznej w przedsiębiorstwach oczyszczania miast,

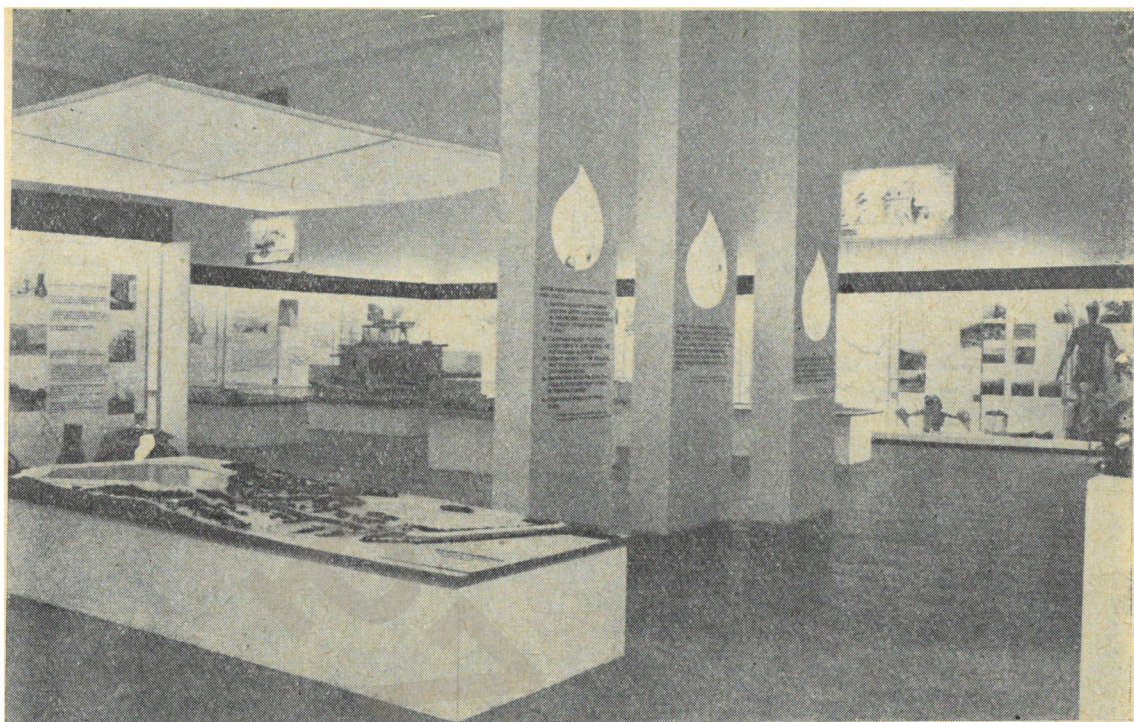
— włączenie w większym stopniu inżynierów sanitarnych i lekarzy higienistów w zagadnienia planowania osiedli,

— zwiększenie zatrudnienia inżynierów i techników sanitarnych w powiatowych radach narodowych,

— spowodowanie właściwej koordynacji realizowanych inwestycji w zakresie zaopatrzenia w wodę i doprowadzenie ścieków na wsi,

— pogłębienie akcji oświaty sanitarnej na wsi z uwzględnieniem rozbudowy muzeum rolnictwa w Szreniawie o specjalny pawilon poświęcony zagadnieniom sanitarnym.

Poza wyżej wymienionymi głównymi kierunkami działalności PZITS przedyskutowano na Zjeździe i ujęto w formie wniosków lub dezyderatów szereg innych problemów, mających na celu wzmożenie działalności oddziałów oraz kół zakładowych w zakresie techniki sanitarnej oraz w innych gałęziach specjalistycznych Zrzeszenia.

Wystawa „Woda w służbie człowieka i gospodarki narodowej” w Warszawie, 1967 r.

Fragment wystawy „Woda w służbie człowieka i gospodarki narodowej” — Warszawa, 1967 r.

I Konferencja: „Ochrona czystości środowiska”, zorganizowana przez Oddział Warszawski PZITS w Warszawie. Przemawia przewodniczący O. Warszawskiego kol. Bronisław Więckowski

Po Zjeździe, na plenum ZG PZITS w dn. 28 lipca 1966 r., powołano nowy skład Głównej Sekcji Techniki Sanitarnej. Na przewodniczącego wybrano kol. J. Zwolińskiego; wiceprzewodniczący — kol. kol. Z. Linowski, K. Skalmowski, sekretarz kol. D. Hetlinger-Kot oraz członkowie — kol. kol. A. Antolak, W. Kosiński, B. Lisek, Z. Rudolf, J. Sybiga, S. Warzecha i G. Wasiak.

Sekcja na pierwszym zebraniu postanowiła wystąpić do Przewodniczącego Zarządu Głównego o powołanie kol. Z. Rudolfa na honorowego przewodniczącego Sekcji T.S. w uznaniu jego zasług dla propagowania idei techniki sanitarnej oraz długoletnie kierowanie pracami Sekcji. Wystąpiono również o zaproszenie do składu Sekcji kol. kol. J. Goliszewskiego, Pacelta i L. Pawlaka.

Sekcja zajęła się realizacją wniosków z V Kongresu Techników Polskich oraz z XV Zjazdu Delegatów PZITS, dotyczących zagadnień techniki sanitarnej.

Sekcja podjęła ponowne starania o tworzenie w oddziałach sekcji techniki sanitarnej. Rozpoczęto od utworzenia jej w Oddziale Szczecińskim, jednocześnie ze zorganizowaniem na tym terenie Zjazdu Naukowo-Technicznego na temat „Unieszkodliwianie odpadków miejskich oraz oczyszczanie miasta Szczecina”. Sekcja T.S. zajmuje się głównie zagadnieniami oczyszczania miasta i ochroną powietrza przed zanieczyszczeniem.

Drugie zagadnienie nie jest dostatecznie silnie reprezentowane w składzie Sekcji. Postanowiono więc wystąpić do ZG Zrzeszenia o dokooptowanie do Sekcji kol. kol. dr B. Krzysztofika i dr inż. W. Skorup-

Konferencja: „Ochrona czystości środowiska”. Sala obrad

skiego, specjalistów zagadnień ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem.

W 1967 r. Zrzeszenie współdziałało przy organizowaniu w Muzeum Techniki NOT w Warszawie wystawy „Woda w służbie człowieka i gospodarki narodowej”.

Oddział Warszawski PZITS zorganizował w 1968 r. I Konferencję Naukowo-Techniczną: „Ochrona czystości środowiska zewnętrznego” — typowego zagadnienia dla pojęcia techniki sanitarnej.

Na konferencji ogłoszono m.in. następujące referaty:

„Ogólny zarys dotychczasowego rozwoju techniki sanitarnej w Polsce oraz program prac badawczych na lata 1970—1985 w zakresie ochrony środowiska człowieka” — prof. Z. Rudolf,

„Urbanistyka jako czynnik świadomych

przekształceń środowiska człowieka” — mgr inż. arch. J. Stankowska,

„Problemy utrzymania czystości środowiska w dużych aglomeracjach miejskich” — mgr inż. J. Zembrzycki,

„Podstawowe zagadnienia ochrony powietrza atmosferycznego” — mgr inż. J. Zwoliński,

„Aerozole biologiczne jako element zanieczyszczania powietrza atmosferycznego i powietrza pomieszczeń” — dr B. Krzysztofik,

„Oczyszczanie miast i unieszkodliwianie odpadków jako jeden z podstawowych czynników ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem” — mgr inż. J. Sibiga, dr inż. K. Skalmowski,

„Kierunki ochrony wód powierzchniowych w miastach przed zanieczyszcze-

niem” — dr inż. M. Stasiak, mgr inż. J. Zambrzycki,

„Problemy centralizacji i decentralizacji urzędzeń do usuwania i unieszkodliwiania ścieków z osiedli domów jednorodzinnych” — dr inż. M. Roman, mgr inż. Z. Heidrich.

W opracowaniu rysu historycznego działalności PZITS w zakresie techniki sanitarnej oparto się głównie na działalnościach Sekcji T.S., dlatego może on nie być pełnym odzwierciedleniem tej działalności w niektórych szczegółach trudnych do odtworzenia na podstawie dostępnych materiałów, zawartych w czasopiśmie „Gaz Woda i Technika Sanitarna” oraz w sprawozdaniach z działalności PZITS za poszczególne okresy czasu, jak również w zeszytach i biuletynach informacyjnych.

OGRZEWNICTWO I WENTYLACJA

Rozwój ogrzewnictwa, ciepłownictwa i wentylacji

Działalność Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych w tej dziedzinie rozwijała się w związku z rozwojem budownictwa w Polsce Ludowej, a przede wszystkim na tle wielkich potrzeb gospodarczych i sanitarnych przemysłowego i urbanizującego się kraju. W pierwszych latach powojennych za najważniejsze zadanie przyjęto odbudowę zniszczeń wojennych. Z początkiem Planu 6-letniego 1950—1955 zostały postawione przed inżynierami i technikami — specjalistami w dziedzinie ogrzewnictwa i wentylacji — zadania wynikające z założeń gospodarczego rozwoju kraju, a w szczególności wyposażenia budownictwa mieszkaniowego i nowych zakładów przemysłowych w podstawowe urządzenia instalacji sanitarnych, centralnego ogrzewania, wentylacji i klimatyzacji.

Już w latach 1948—1950 w ośrodkach

szczególnie dużych zniszczeń wojennych, jak np. w Warszawie, w Gdańsku i we Wrocławiu, lub szczególnie zaniedbanych, jak np. w Łodzi i w Zagłębiu Śląsko-Dąbrowskim, rozpoczęto poważne inwestycje budownictwa mieszkaniowego. Budownictwo to jednak tylko w nieznanym stopniu wyposażono w urządzenia centralnego ogrzewania zarówno ze względu na ograniczone możliwości materiałowe, jak i z uwagi na niedostateczną kadre projektową i ograniczony potencjał przedsiębiorstw wykonawczych.

Konieczność wyposażenia nowo budowanych zakładów przemysłowych w pełne urządzenia sanitarne nie podlegała dyskusji ze względu na socjalistyczny charakter nowego przemysłu, wpływ warunków zdrowotnych na wydajność pracy czy wymagania samej technologii. W budownictwie mieszkaniowym natomiast wśród wielu inwestorów panował niekiedy pogląd, że ogrzewanie piecowe jest odpowiednie na tym etapie wymagań użytkowych.

Trzeba podkreślić, że w okresie do 1939 r. w urządzenia centralnego ogrzewania wyposażono wyłącznie mieszkania w miastach większych, zwłaszcza w dzielnicach przeznaczonych dla najlepiej zarabiającej ludności. Nawet podstawowi inwestorzy sektora społecznego, jak Towarzystwo Osiedli Robotniczych czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych — wyposażali budownictwo mieszkaniowe tylko w ogrzewanie piecowe.

Przy ówczesnej strukturze budownictwa mieszkaniowego stosowanie centralnego ogrzewania było przedsięwzięciem zbyt kosztownym nawet dla inwestora społecznego.

Z danych Rocznika Statystycznego 1967 wynika, że obecnie 25% całego zasobu mieszkaniowego w miastach zostało po wojnie wyposażone w centralne ogrzewanie oraz że ponad 85% mieszkań z budow-

nictwa uspołecznionego w miastach w okresie 1960—1966 jest centralnie ogrzewane; w latach 1965/66 udział ten przekroczył już 90%.

Rozwój centralnego ogrzewania ma nie tylko charakter ilościowy, ale również i jakościowy.

Zamiast ogrzewania z kotłowni lokalnych w coraz większym stopniu stosuje się ogrzewanie z sieci miejskich, rozprowadzających ciepło ze scentralizowanych źródeł ciepła; na 427 miast o liczbie mieszkańców powyżej 5 000 osób, w 251 miastach istniały w 1966 r. sieci ciepłownicze zasilane z 14 elektrociepłowni i 463 kotłowni osiedlowych.

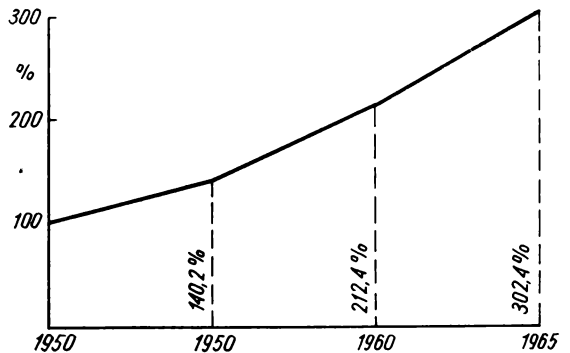
W tym samym okresie wzniesiono budynki dla oświaty, kultury, nauki, ochrony zdrowia i opieki społecznej o łącznej kubaturze ponad 15 200 tys. m³, w zasadzie ogrzewanej centralnie bądź z sieci miejskich lub osiedlowych, bądź z własnych kotłowni lokalnych.

Kubatura budynków przemysłowych, produkcyjnych oraz magazynowych dla przemysłu i obrotu towarowego, wyniosła w tym czasie ponad 144 000 tys. m³, z czego co najmniej 80% jest ogrzewanych centralnie.

Trudniej określić rozmiar zrealizowanych urządzeń wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, choć w tych dziedzinach proporcje osiągnięć ilościowych są znacznie większe niż w ogrzewnictwie, gdyż np. współcześnie rozumianych urządzeń klimatyzacyjnych nie mieliśmy w kraju w okresie przedwojennym.

Stosunki w socjalistycznym przemyśle wymagają, aby ochrona zdrowia zatrudnionych stała się jednym z najważniejszych zagadnień. Również w starych przedwojennych zakładach przemysłowych, niezależnie od nakładów inwestycyjnych na ich modernizację, podjęto szeroką akcję podniesienia warunków zdrowotnych przez stosowanie wentylacji. Mo-

żna przyjąć, że w oddanej do użytku kubaturze przemysłowej ok. 28 000—30 000 tys. m³ ma urządzenia wentylacyjne. W starych zakładach przemysłowych w latach 1955—1966 nakłady finansowe na te cele osiągnęły szacunkowo ok. 3,2 mld zł. Rozwój przemysłu włókienniczego, a prze-

de wszystkim przemysłu włókien sztucznych, przemysłu fotochemicznego, budowa nowych rozgłośni radiowych i reprezentacyjnych obiektów kultury, jak teatry operowe i sale filharmonii, rozszerzyły zakres stosowania klimatyzacji. Stopień narastania zadań ilustruje wykres, obrazujący wzrost nakładów inwestycyjnych na ogrzewnictwo i wentylację.

Na polskich inżynierów i techników spadły obowiązki nie tylko opanowania projektowania i montażu instalacji przedtem nieznanych, ale również projektowanie i organizowanie produkcji urządzeń i elementów niezbędnych dla tych skomplikowanych instalacji.

Równocześnie trzeba było organizować wszystkie składowe służby wielkich procesów inwestycyjnych, jak służby inwestorskie, zespoły produkujące i organizacje wykonawcze.

Nie mniej ważnym, a w perspektywie stale rosnących potrzeb gospodarki narodowej bardzo ważnym zadaniem, stało się

przygotowanie przyszłej kadry inżynierjno-technicznej, a więc organizacja odpowiednich wydziałów i katedr na wyższych uczelniach, oraz średniego szkolnictwa technicznego.

Stały postęp techniki wymagał zaplecza badawczo-naukowego i przygotowania kadry zdolnej podejmować rozwiązania najbardziej pilnych zagadnień zarówno z punktu widzenia zadań i możliwości gospodarki narodowej, jak i rosnących potrzeb i wymagań społeczeństwa.

Majątek narodowy zainwestowany w instalacje i urządzenia ogrzewnictwa, ciepłownictwa, wentylacji i klimatyzacji, którego wartość w cenach bieżących można szacować na ok. 18—20 mld zł, wymagał organizacji kwalifikowanych służb eksploatacyjnych.

Jest to zadanie ogromne i bardzo ważne, gdyż od tego zależy nie tylko trwałość użytkowa majątku, ale również prawidłowe zaspokojenie potrzeb bytowych ludności oraz zapewnienie odpowiednich warunków pracy w przemyśle, co jest związane z ochroną zdrowia, zmniejszeniem wypadkowości i wydajnością zatrudnionych.

W takich warunkach organizacyjnych i ekonomicznych spełniali swoje zadania polscy inżynierowie i technicy w dziedzinie ogrzewnictwa, wentylacji i klimatyzacji, zorganizowani w PZITS.

Działalność organizacyjna

Historia organizacji, jednoczącej polskich specjalistów pracujących w dziedzinie ogrzewnictwa i wentylacji, datuje się od 1911 r., kiedy to w ramach Stowarzyszenia Techników w Warszawie powstało Koło Ogrzewników. Staraniem tej organizacji zostały wydane w 1913 r. pierwsze normy do obliczania urządzeń centralnego ogrzewania. Wybuch I wojny światowej przerwał działalność Koła Ogrzewników, które dopiero wznowiło swoje pra-

ce w 1930 r., przy udziale specjalistów z dawnych zaborów pruskiego i austriackiego.

W 1936 r. odbył się w Warszawie I Zjazd Ogrzewników Polskich. Otwarcia Zjazdu dokonał przewodniczący Komitetu Organizacyjnego P. Drzewiecki, a przewodniczył obradom prof. inż. R. Dawidowski. Programowy referat pt. „Dzisiejszy stan techniki ogrzewania i wietrzenia” wygłosił prof. inż. F. Bąkowski.

Na Zjeździe zostało wygłoszonych 6 referatów.

Charakterystyczne jest, że w ówczesnych warunkach politycznych i ekonomicznych ogrzewników polskich nurtowała problematyka, która nic nie straciła na swej aktualności również dzisiaj. Zarówno referaty, jak i dyskusja, poruszały następujące podstawowe zagadnienia:

— postęp techniczny i ekonomiczny w stosowanych systemach i rozwiązaniach urządzeń centralnego ogrzewania i wentylacji,

— wpływ ogrzewań centralnych i wentylacji na podniesienie stanu higienicznego pomieszczeń mieszkalnych i produkcyjnych,

— obniżenie kosztów instalacji i eksploatacji jako podstawowego warunku szerszego stosowania ogrzewań centralnych i wentylacji.

Wybrany na tym zjeździe Zarząd Koła Ogrzewników składał się z kol. kol. prof. F. Bąkowskiego jako przewodniczącego oraz B. Chybowskiego, W. Kamlera, J. Kowalskiego i M. Nierojewskiego jako członków.

Wybuch II wojny światowej przerwał rozwijającą się działalność Koła Ogrzewników.

Kontakty inżynierów ogrzewników z Polskim Zrzeszeniem Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych datują się jeszcze od 1947 r., kiedy to ówczesny Zarząd Główny Zrzeszenia pozytywnie

rozpatrzył wniosek Koła Ogrzewników o zamieszczanie artykułów z dziedziny ogrzewnictwa w organie Zrzeszenia. Dopiero jednak na XXV Jubileuszowym Zjeździe Polskich Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych w Gdańsku, Gdyni i Sopocie w czerwcu 1948 r., na wniosek kol. kol. Popławskiego, Przeobrażeńkiego, Rożyńskiego i Zelenaya została przyjęta uchwała o powołaniu przy Zarządzie Głównym Sekcji Ogrzewnictwa i Wietrzenia, a przy oddziałach odpowiednich referatów.

W ślad za tym w organie Zrzeszenia „Gaz, Woda i Technika Sanitarna” nr 12/1948 ukazała się odezwa następującej treści.

Odezwa do Ogrzewników.

Koledzy Ogrzewnicy.

Konieczna potrzeba pogłębienia wiedzy technicznej i doświadczenia oraz zorganizowania ruchu zawodowego w dziedzinie ogrzewnictwa i wentylacji spowodowała inicjatywę utworzenia w ramach Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych Sekcji Ogrzewników.

Na zebraniu odbytym w dniu 5 listopada rb. Sekcja ta została powołana do życia z jednoczesnym ukonstytuowaniem Komitetu Organizacyjnego.

Sądzymy, że Koledzy ocenią w pełni celowość zorganizowanej pracy w zakresie zagadnień będących przedmiotem Ich bezpośrednich zainteresowań i prosimy o zgłoszenie akcesu do utworzonej Sekcji Ogrzewników Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych przez podpisanie deklaracji na członka PZGWTS.

Prosimy jednocześnie o powiadomienie innych zainteresowanych kolegów o treści niniejszej odezwy.

Zgłoszenia przystąpienia do PZGWTS należy przesać pod adresem Zrzeszenia (Warszawa, ul. Czackiego 3/5) lub złożyć

na ręce jednego z podpisanych członków Komitetu Organizacyjnego.

Komitet Organizacyjny Sekcji Ogrzewników

- (—) inż. Tadeusz Groszkowski*
- (—) inż. Paweł Goldkraut*
- (—) inż. Witold Kamler*

Warszawa, w listopadzie 1948 r.

W związku z tą odezwą wielu kolegów należących do różnych stowarzyszeń technicznych, zgłasza swoje przystąpienie do PZGWTS. Na XXVI Zjeździe w lipcu 1949 r. w Łodzi toczyły się obrady w Sekcji Ogrzewnictwa i Wietrzenia. Obrady miały charakter przede wszystkim organizacyjny, a celem ich było ukonstytuowanie władz Sekcji, w skład której weszli: kol. kol. T. Groszkowski — przewodniczący, B. Chybowski — zastępca przewodniczącego, P. Goldkraut — sekretarz, W. Tomaszewski — zastępca sekretarza oraz członkowie — J. Piotrowski, S. Kujawa, H. Jenz, T. Adamski.

Pierwszy okres działalności miał na celu skupienie ogółu ogrzewników w Polskim Zrzeszeniu Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych; jednocześnie jednak podjęto szereg zadań dotyczących opiniowania projektów aktów normatywnych, przygotowywanych przez odpowiednie władze państwowe, jak również przygotowywanie wystąpień w sprawie obrony interesów zawodowych i odpowiedniego podkreślenia roli i znaczenia ogrzewnika w procesie projektowania i realizacji inwestycji.

Jakkolwiek nie zawsze wystąpienia Sekcji były całkowicie skuteczne, to jednakże niewątpliwą korzyścią było przekonanie władz i innych czynników o potrzebie istnienia organizacji, której głos zarówno w sprawach technicznych, jak zawodowych i bytowych musi być uwzględniony. Równocześnie podjęto starania o przyspie-

I Zjazd Ogrzewników Polskich w Warszawie w 1936 r. Uczestnicy Zjazdu

szenie wydania drugiej części „Podręcznika Ogrzewania i Wentylacji” M. Ritschela, podstawowej pracy w tej dziedzinie. Tłumaczem pracy i autorem uzupełnień był kol. Witold Kamler.

Dla zaznajomienia polskich specjalistów z dziedziny ogrzewnictwa z najnowszymi rozwiązaniami przygotowano szereg wytycznych, np. projektowania ogrzewania przez promieniowanie.

Sekcja włączyła się również do prac związanych z organizowaniem przez Ministerstwo Budownictwa szkolenia kierowników robót instalacyjnych oraz ustaliła nomenklaturę specjalności dla Komisji Weryfikacyjnej na rzeczoznawców.

Od 1950 r. przewodnictwem Sekcji Ogrzewnictwa i Wietrzenia objął kol. B. Chybowski, a ponadto w skład Sekcji wcho-

dzili: kol. kol. T. Groszkowski, W. Tomaszewski jako sekretarz, St. Gładkowski, P. Goldkraut i J. Piotrowski.

Podczas tej kadencji Sekcja czynnie uczestniczyła w opiniowaniu podstawowych norm państwowych z zakresu ogrzewnictwa oraz podstawowych wytycznych, opracowywanych w Ministerstwie Budownictwa, a dotyczących:

— projektowania centralnego ogrzewania,

— minimalnej kubatury łazienki oraz warunków jej wentylacji.

Podkreślić trzeba, że stanowisko Sekcji Ogrzewnictwa i Wietrzenia w tej ostatniej sprawie zachowało pełną aktualność do chwili obecnej.

W tymże roku Sekcja współdziałała w opracowaniu jednego z ważniejszych ak-

I Zjazd Ogrzewników Polskich w 1936 r. Spotkanie koleżeńskie

tów normatywnych, tj. Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 30 marca 1951 r. w sprawie projektowania i budowy sieci cieplnej zdalaczynnej i instalacji cieplnych w budynkach.

W związku z podjęciem modernizacji starej warszawskiej elektrowni przy ul. Leszczyńskiej na elektrociepłownię, która zasilac miała centralną część miasta w energię ciepłą, i opracowywanymi projektami budowy dalszych elektrociepłowni w Warszawie, Łodzi, Bielsku i innych miastach, Sekcja zorganizowała w dniach 5 i 6 grudnia 1952 r. I Konferencję Naukowo-Techniczną na temat „Zagadnienia ogrzewania zdalaczynnego miast i osiedli oraz zakładów przemysłowych”.

Oprócz członków Zrzeszenia udział w kon-

ferencji wzięli również najwybitniejsi przedstawiciele z dziedziny energetyki, pracujący w zakresie skojarzonej gospodarki ciepłno-energetycznej. W konferencji uczestniczyli również koledzy ogrzewnicy ze środowisk terenowych (Kraków, Wrocław).

Szczególnie dyskutowano zagadnienie ciśnień w sieciach cieplnych oraz sposobów przyłączenia instalacji wewnętrznych do sieci cieplnych. Do współpracy w sekcji dokooptowano kol. kol. T. Kowalczyka i L. Paluchowskiego.

W tymże samym roku po raz pierwszy przedstawiciele ogrzewników byli członkami Zarządu Głównego Zrzeszenia.

W wyniku konferencji poświęconej ogrzewaniom zdalaczynnym powołano do zadań szczegółowych Komisję Teoretyczno-

Naukową, Komisję Realizacji Ogrzewań Zdalaczynnych, Komisję Szkoleniowo-Publicystyczną.

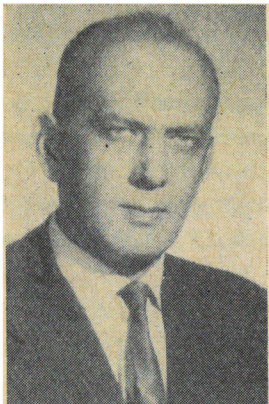
Komisje miały za zadanie przygotować szczegółowe wnioski w zakresie projektowania, programowania ogrzewań zdalaczynnych oraz organizacji szkolenia fachowców z zakresu ogrzewnictwa i wietrzenia.

W 1953 r. Sekcja przystąpiła do prac związanych z organizacją pierwszego wojennego Zjazdu Ogrzewników, a w ogóle drugiego w historii ogrzewnictwa polskiego.

Zwracając uwagę na brak informacji technicznej, szczególnie w zakresie produkowanych urządzeń i materiałów stosowanych w ogrzewnictwie i wentylacji, Sekcja opracowała odpowiednie memoriały do władz, załączając wykaz niezbędnych katalogów.

Staraniem Sekcji zostały opracowane i wydane podstawowe instrukcje obsługi i eksploatacji urządzeń centralnego ogrzewania wodnego i parowego.

Sekcja przejawiała aktywną działalność przy uzgadnianiu projektowanego Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dn. 18 lutego 1953 r. W wyniku zgłoszonych

Kol. mgr inż. Jerzy Żołędziowski, długoletni działacz Sekcji Ogrzewnictwa i Wentylacji

uwag zarządzenie to uległo w ostatecznej wersji istotnym zmianom. Za duże osiągnięcie PZITS należy uważać przyznanie rzeczoznawcom Zrzeszenia wyłącznych uprawnień do opiniowania o zapotrzebowaniu paliwa na cele ogrzewnicze.

Podjęto również współpracę z sekcjami ogrzewnictwa i wietrzenia przy wojewódzkich oddziałach Zrzeszenia; szczególnie wyróżniła się działalność sekcji przy oddziałach w Poznaniu i w Gdańsku.

W następnym okresie rozszerza się skład Sekcji Głównej; oprócz poprzednio wymienionych pracują kol. kol. S. Kołodziejczyk, J. Koziński i J. Żołędziowski.

Obok opiniowania projektów aktów normatywnych, przygotowywanych przez władze państwowe, oraz planu wydawniczego „Państwowych Wydawnictw Technicznych”, a później „Budownictwa i Architektury”, Sekcja bardzo dużo pracy poświęcała przygotowywaniu opinii projektów podstawowych norm w zakresie centralnego ogrzewania i wentylacji naturalnej.

Ze względu na zasadnicze znaczenie tych norm dla właściwego poziomu rozwiązań technicznych, bezpieczeństwa użytkownika i sprawności działania instalacji, stanowisko Sekcji, reprezentującej ogół specjalistów kraju, miało decydujący wpływ na jakość i nowoczesność tych norm.

Również w tak zasadniczej sprawie, jak ustalenie obowiązujących metod obliczania koniecznych ilości opału dla potrzeb ogrzewania, przedstawiciele Sekcji odegrali poważną i pozytywną rolę.

Należało bowiem pogodzić dwie przeciwstawne tendencje:

- oszczędność opału, a głównie koksu, którego deficyt występował w tym czasie w poważnym stopniu,
- zapewnienia użytkownikom minimalnych, ale koniecznych i uzasadnionych wymagań w zakresie ogrzewania budynków

na normowym poziomie temperatur wewnętrznych.

Efektom tej pracy była ostateczna redakcja Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dn. 22 listopada 1954 r.

Z zakresu literatury fachowej Sekcja podjęła kroki w sprawie wydania poradnika-kalendarza technicznego z dziedziny ogrzewnictwa, wentylacji, instalacji i urządzeń sanitarnych na wzór bardzo cennego kalendarza Recknagla.

Z zasadniczych spraw należy wspomnieć o kilkakrotnie ponawianych wnioskach powołania Instytutu Ogrzewnictwa i Wentylacji.

Potrzeba placówki naukowej odpowiednio wyposażonej do prowadzenia prac badawczych zarówno dla potrzeb bieżących, jak i perspektywicznych, uważana była za bezsporną, a wniosek o powołanie Instytutu był kilkakrotnie przedstawiany w Komisji Planowania i w Ministerstwie Budownictwa.

Prace nad organizacją II Zjazdu Ogrzewników Polskich w latach 1955—1956 wchodziły w końcowe stadium.

Zaostrzająca się sytuacja w zakresie zaopatrzenia kraju w opał spowodowała, że Sekcja Ogrzewnictwa i Wietrzenia została uznana za autorytet techniczny w sprawach opiniowania o możliwości stosowania paliw zastępczych lub o innym, drobniejszym uziarnieniu, o kierunkach dostosowania kotłów do opalania koksem, do spalania węgla drobnoziarnistego lub nawet węgla niesortowanego.

W 1954 r. na prośbę Departamentu Górniczo Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Sekcja przedstawiła listę 22 rzeczoznawców, uprawnionych do opiniowania w sprawach spornych między użytkownikami i wojewódzkimi zarządami handlu opałem. Lista rzeczoznawców została tak zestawiona, że pozwalała na

rozpatrzenie spraw spornych w całym kraju.

Dnia 18 kwietnia 1955 r. odbyło się rozszerzone zebranie Sekcji Ogrzewnictwa i Wietrzenia, w którym oprócz stałych członków z Warszawy wzięli udział przedstawiciele oddziałowych sekcji oraz Zarządu Głównego Zrzeszenia. Otwierając posiedzenie, przewodniczący Sekcji przedstawił jej cel „*dając wyraz przekonaniu ogrzewników polskich, że pilne i konieczne stało się wszechstronne i szczegółowe rozpatrzenie sytuacji, w jakiej znalazło się ogrzewnictwo i wentylacja, i omówienie warunków, gwarantujących postęp w tym dziale techniki*”.

Problemowy referat: „Niezbędne warunki postępu w ogrzewnictwie i wentylacji” wygłosił kol. T. Chlipalski z Krakowa.

W wyniku ożywionej dyskusji ustalono następujące kierunki działalności Sekcji:

— powołanie autorytatywnego organu koordynacyjnego i decydującego w dziedzinie ogrzewnictwa i wentylacji,

— stworzenie instytucji naukowo-badawczej czuwającej nad rozwojem i postępowaniem techniki ogrzewniczej i wentylacyjnej.

W sprawie powołania Rady Koordynacyjnej przygotowano wystąpienie do Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

W październiku 1955 r. przedstawiciele Sekcji Ogrzewnictwa i Wietrzenia uczestniczyli w I Kongresie Instalacyjnym w Budapeszcie, organizowanym przez odpowiednik Naczelnej Organizacji Technicznej na Węgrzech. Udział przedstawicieli PZITS w tym kongresie zapoczątkował przyjazne stosunki między naszym Zrzeszeniem a Sekcją Instalacyjną Węgierskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Budowlanych (Epitöipari Tudományos Egyesület).

W związku z tym, że Oddział Warszawski Zrzeszenia podjął się organizacji kursów szkoleniowych dla projektantów instalacji